

Natuur.blad

België-Belgique

P.B - Antwerpen X

3/1485

Afgiftkantoor
Antwerpen X
P106230

Driemaandelijks ledentijdschrift van Natuurpunt – december 2011 - januari - februari 2012 – jaargang 10 – nummer 4
verschijnt in maart, juni, september en december

Toelating – gesloten verpakking
Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen




Een pluspunt voor de natuur

Brandpunt
20 jaar LIFE

Mikpunt
Mus & Mix



natuurpunt 

Inhoud

december 2011 - januari - februari 2012 – jaargang 10 – nummer 4

10 jaar Natuurpunt 6

Op 10 december vierden we met z'n allen feest. En niet zonder reden. Natuurpunt heeft immers, sinds haar ontstaan in 2001, een fantastisch parcours gereden.

Een pluspunt voor de natuur 8

Op 10 december was het groot feest. Zo'n 1000 deelnemers genoten mee van een show waarbij er achteruit én vooruit werd gekeken naar 10 jaar Natuurpunt.

Het roesje 10

Als er één vlinder is die je het hele jaar door overal kan waarnemen, dan is het wel het roesje. Of eigenlijk maar de helft van het jaar, om precies te zijn, de nachtelijke helft, want het roesje is een nachtvlinder.

Landbouwbeleid, meer dan voedselproductie 14

Het landbouwbeleid is een van de weinige beleidsdomeinen waar Europa de touwtjes echt in handen heeft en daarmee ook de regels vastlegt waaraan landbouwers moeten voldoen. Ze trekt hier een fikse budget voor uit: 40% van het totale EU-budget of 435 miljard euro.

Zoogdieren voor de lens 18

Dit najaar werd er mogelijk een wolf gespot in Wallonië. Welke dieren kan je bij ons eigenlijk tegen het lijf lopen en naar welke zoogdieren moet je elders in Europa op zoek? Wij zetten 12 "grote" zoogdieren voor de lens.

Vroeger & nu: Natuurherstel in Bakel: Valle van de Zwarte Beek – Benedenstroom 23

De Valle van de Zwarte Beek is het grootste natuurgebied van Natuurpunt en strekt zich een kleine 30 kilometer lang uit over bijna de volledige loop van de stroom.

Het Turnhouts Vennengebied, een eerste klas heidegebied 27

Vlakbij Turnhout ligt een prachtig stuk natuur, het Turnhouts Vennengebied. De paarse heiden, schitterende vennen en bloemrijke graslanden bruisen het hele jaar door van leven.

Campagne Bos voor Iedereen: Startschot voor eerste nieuwe bossen 34

Wereldwijd gaan natuurlijke bossen erop achteruit. Ook in Vlaanderen vermindert nog steeds zowel de oppervlakte als de kwaliteit van de bossen. Natuurpunt gaf daarom dit jaar het startschot voor de campagne Bos voor Iedereen waarmee nieuwe hoogwaardige bossen gecreëerd zullen worden in Vlaanderen.

Foto: Vilda/Yves Adams



Foto: Luc Meert

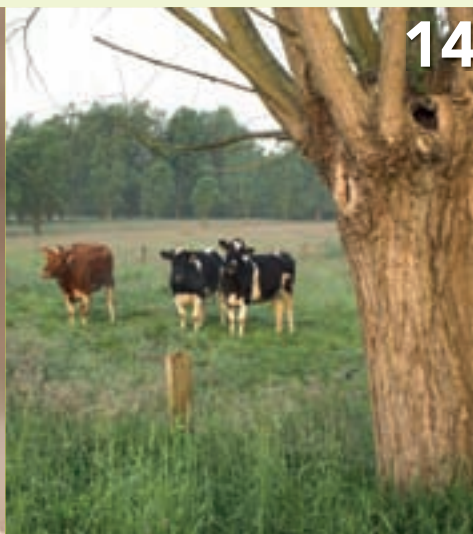


Foto: Vilda/Yves Adams



Foto: Vilda/Yves Adams

Mus & Mix: Jouw gids voor het inter-culturaliseren van natuur 36

Twee jaar geleden kreeg Natuurpunt Educatie groen licht voor een boeiend en uitdagend project. "Mus & Mix: voor meer (bio)diversiteit in de stad" is een uitnodiging aan de multiculturele bevolkingsmix in steden om met ons samen te werken.



Foto: Jutta Kleber

20 jaar LIFE: Investeren in Europese topnatuur 38

Voor de Europese Unie is het LIFE-programma al 20 jaar lang het instrument om projecten rond milieu en natuur in Europa financieel te ondersteunen. Met 22 LIFE-projecten op de teller speelt Natuurpunt in Vlaanderen een voortrekkersrol.

Foto cover: Pestvogel. Foto: Vilda/Yves Adams

Natuurpunt herstelt Stappersven na heidebrand 40

Eind mei raasde een felle heidebrand over de Kalmthoutse Heide en het Stappersven. De gigantische vlammenzee legde ongeveer 600 ha natuurgebied in de as met alle rampzalige gevolgen van dien voor de fauna en de flora in één van Vlaanderen's mooiste gebieden.

JNM en Natuurpunt 42

"We halen veel wederzijdse voordelen uit de samenwerking" Wim d'Hooge en Melissa Vermeylen, voorzitter en piepverantwoordelijke van JNM-afdeling Pallieterland en Marc Vermeylen, voorzitter van Natuurpuntafdeling De Wielewaal vertellen hoe Natuurpunt en JNM elkaar kunnen versterken door samen te werken.

Naar het echte oude bos: Bialowieza Nationaal Park 50

Nee, het is geen oerwoud zoals we dat van tv-documentaires of van reizen naar Afrika of Zuid-Amerika kennen. Het is een bos zoals een écht bos moet zijn, niet zomaar een verzameling bomen.

Pacta sunt servanda (bis)

een pluspunt voor de natuur

Enkele nummers geleden begon ik mijn editoriaal met die Latijnse spreuk om er op te wijzen dat van de Nederlandse regering verwacht werd dat ze het akkoord om de Hedwigepolder te ontpolderen, zou uitvoeren. Vandaag herhaal ik die stelling, maar nu richt ik me tot het Vlaamse natuurbeleid. In het Vlaamse regeerakkoord 2009-2014, toch geen vodge papier denk ik, wordt klare taal gesproken als het over natuur en bos gaat. Er zouden jaarlijks 3000 ha gebied onder effectief natuurbeheer (ANB en erkende terreinbeherende verenigingen samen) moeten bijkomen. Het aantal aankopen zou het ritme van 2009 minstens moeten volgen en er zou zelfs gestreefd worden naar een opwaartse trend. Hoe vertaalt de Vlaamse regering dit akkoord naar de werkelijkheid?

In 2008 werden aan Natuurpunt nog 7.911.269 euro aankoopsubsidies toegekend, in 2010 was dat nog slechts 5.779.914 euro. Dit is bijna een derde minder! Er zijn weinig kaasschaven in omloop die in twee bewegingen zoveel kunnen wegnemen en ik ken ook niet veel andere budgetten waar de hakbijl zo fors is ingezet. En dit terwijl ook de Europese Commissie er vast van overtuigd is dat natuurgebieden aankopen nog steeds de meest efficiënte, en op termijn ook de goedkoopste, manier is om natuurwaarden veilig te stellen en te ontwikkelen. We verwachten dus dat de Vlaamse regering, ondanks de moeilijke tijden, toch een tandje bijsteekt om het eigen regeerakkoord waar te maken. Indien nu het roer niet wordt omgegooid, ziet het er beroerd uit voor de eindevaluatie in 2014!

De voorbije tien jaar heeft Natuurpunt, dankzij de tomeloze inzet van zovelen, bewezen dat wij een betrouwbare partner zijn die het beleid bijstaat om zijn doelstellingen te realiseren. Elke euro die aan ons toegekend wordt, zorgt voor een multiplicator-effect dat onze vrijwilligers ertoe aanzet om zich dubbel te plooiën om zowel de nodige restfinanciering bijeen te brengen als mee voor het beheer te zorgen. Wij zijn immers een vereniging van en voor mensen en dat zal ook de volgende 10 jaar zo blijven. Mensen die een gemeenschappelijk doel hebben: Vlaamse natuur en landschap behouden en ontwikkelen omwille van die natuur zelf, maar even goed om ze te kunnen blijven aanbieden aan onze kinderen en kleinkinderen. Private natuur die we toegankelijk maken en socialiseren. Dat kan enkel lukken als we een brede maatschappelijke

middenveldbeweging blijven en in die rol verder groeien. Vrijwilligers, gesteund door een performant en efficiënt werkend professioneel kader, blijven in dit toekomstbeeld essentieel. Zij zijn het fundament waarop Natuurpunt gebouwd is. De verdere uitbouw van dit weefsel moet voor ons allemaal een doel zijn zodat de vereniging binnen 10 jaar nog een grotere rol kan spelen dus meer dan nu het beleid zal kunnen beïnvloeden. Samen, we can!

Walter Roggeman
Voorzitter Natuurpunt

natuurpunt 



Pas aangeplante boompjes, badend in het ochtendlicht.
Het eerste mooie resultaat van onze campagne "Bos voor Iedereen".

Foto: Wim Dirckx





10 jaar Natuurpunt

Een mooie aanloop naar de toekomst

Op 10 december vierden we met z'n allen feest. En niet zonder reden. Natuurpunt heeft immers, sinds haar ontstaan in 2001, een fantastisch parcours gereden. Nu is het tijd om vooruit te kijken en samen na te gaan hoe we onze positie als middenveldorganisatie kunnen versterken en de natuur in Vlaanderen beter dan ooit kunnen ondersteunen.

We staan voor een aantal uitdagingen in een periode dat natuurbelang niet bovenaan de politieke agenda staat. Integendeel, de budgetten van de verschillende overheden staan al een tijdje onder druk en ook bij Natuurpunt voelen we dat. Het aankoopbeleid van de natuurverenigingen wordt sterk in vraag gesteld. De huidige regering legt haar oor liever te luisteren bij de landeigenaars en landbouworganisaties die van oordeel zijn dat zij even goede natuur kunnen beheren. Nochtans zijn wij ervan overtuigd dat elke euro die aan Natuurpunt wordt betaald om natuur te beschermen optimaal besteed wordt. En dit dankzij de enorme inzet van onze vele vrijwilligers. Het zal er dus op aankomen de beleidsmakers hiervan te overtuigen.

Daarbij moeten we ook uitleggen dat het beschermen van natuur goedkoper is dan het herstellen van natuur. Dat lijkt logisch, maar in de besparingswoede die momenteel heerst, dreigen voordelen op langere

Tekst: Walter Roggeman & Chris Steenwegen

termijn al snel opgeofferd te worden aan kortetermijngewin. We moeten de steun die we vanuit de overheid krijgen op peil houden en waar mogelijk nog verhogen. Ons ledenaantal is daarbij een sterk argument.

“Beschermen van natuur is goedkoper dan herstellen van natuur”

Anderzijds stellen we vast dat Natuurpunt, en dat in tegenstelling tot andere natuurorganisaties, sterk afhankelijk is van overheidssubsidies. Momenteel komen niet minder dan 75% van onze inkomsten uit overheidssubsidies. Dit is normaal, want we helpen substantieel mee om de doelstellingen van het Vlaamse regeerprogramma én van de Europese Unie op een efficiënte manier te realiseren. Toch moeten we dit percentage naar beneden halen door in

Foto: Vilda/Yves Adams





Ijsvogel. Foto: Luc Meert

verhouding meer middelen te genereren via onze leden, donateurs en sponsors.

Wat er ook op ons afkomt is het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de Europese Unie. Hoewel we niet echt gelukkig zijn met de voorstellen zoals die nu op tafel liggen, zien we toch een evolutie in het denken inzake landbouw waarbij de taken en verantwoordelijkheden van de landbouwsector worden verbreed. Dat houdt ondermeer in dat er binnen het landbouwareaal ook plaats zal zijn voor biodiversiteit en natuur. Het wordt een interessante uitdaging om na te gaan welke bijdrage Natuurpunt in die discussie zal kunnen leveren. Een nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is één zaak, de toepassing ervan in Vlaanderen is er een andere. En het is vooral de uitkomst van die (politieke) discussie die de toekomst van ons platteland zal bepalen.

Dat brengt ons meteen bij de vraag waar wij het werkingsgebied van Natuurpunt zien. Wij willen de regie van wat gebeurt in de groengebieden stevig mee bepalen en voor een groot gedeelte ook zelf in handen nemen. Daarnaast willen we onze kennis ter beschikking stellen in de rest van het buitengebied. Belangrijk is hoe we onze rol zien ten aanzien van andere gebruikers zoals landeigenaars en jagers, maar ook de nieuwe recreanten zoals wandelaars, fietsers en ruiters. Overleg met respect voor ieders mening, is hier het toverwoord.

Natuurpunt heeft niet alleen een rol als beheerder van natuurgebieden. De natuurkennis die bij onze mensen

aanwezig is, kan nog veel aan belang winnen. Enerzijds zien we groeiende belangstelling van de overheid voor die kennis die nodig is om bijvoorbeeld te kunnen rapporteren aan de Europese overheid en die wij als enigen op een betaalbare wijze kunnen leveren door ons netwerk van vrijwilligers, aangestuurd door een studiedienst. Anderzijds moeten we zelf gericht gebruik kunnen maken van al die kennis om het beheer in onze eigen gebieden te optimaliseren.

“Ook de volgende 10 jaar zal Natuurpunt een vereniging van mensen blijven”

De voorbije 10 jaar waren op beleidsvlak geen onverdeelde succes. Dat ligt ten dele aan het niet voorzien van de nodige regelgeving. Maar misschien nog meer aan het niet geïmplementeerd krijgen van wat al voorligt. Ooit werd afgesproken dat er nog 48.000 ha natuur en bos zou worden gerealiseerd, maar tot op vandaag werd die belofte niet nagekomen en blijven we steken op 17.400. Voor NP blijft de afgesproken ruimtebalans nochtans van groot belang en we willen inspanningen blijven leveren om de afspraken na te komen. We stellen echter vast dat vanuit de landbouwsector het afbakeningsproces onbetaalbaar wordt gemaakt en dus onuitvoerbaar. Vraag is in hoeverre de Vlaamse regering nog kan verantwoorden dat er meer geld wordt uitgegeven om een hectare grond op papier van bestemming te doen veranderen, dan diezelfde hectare aan te laten kopen en zo de natuurwaarden echt veilig te stellen.

In het Vlaamse regeringakkoord staat letterlijk dat er jaarlijks 3000 ha effectieve natuur moet bijkomen. We halen nog niet de helft. Is dat soms geen overeenkomst die moet gehonoreerd worden? Als we weten dat Natuurpunt die doelstellingen dankzij ons vrijwilligersnetwerk efficiënt mee helpt realiseren, is het een daad van goed bestuur om onze aankoopsubsidies weer op peil te brengen. Ook de Europese Unie is er van overtuigd dat verwerven nog steeds de beste en op termijn goedkoopste manier is om hoogwaardige natuur veilig te stellen. Waarmee we niet gezegd hebben dat anderen geen enkele rol spelen in het natuurbehoud. Maar het is hoogtijd om die rol te definiëren.

Ook de volgende 10 jaar zal Natuurpunt een vereniging van mensen zijn en blijven. Mensen die een gemeenschappelijk doel hebben: Vlaamse natuur en landschap behouden en ontwikkelen. Omwille van de natuur zelf, maar evengoed voor onze kinderen en kleinkinderen. Dat kan alleen lukken als we een brede maatschappelijke middenveldbeweging blijven. Vrijwilligers, gesteund door een professioneel kader, blijven in dit toekomstbeeld essentieel. Zij zijn het fundament waarop Natuurpunt gebouwd is. De verdere uitbouw van dit weefsel is een belangrijk doel, zodat de vereniging binnen 10 jaar nog centraler staat en dus meer dan nu de het beleid kan beïnvloeden.

Een pluspunt voor de natuur

Tekst: Jeroen Brugge en Liselotte Vanderoye

Op 10 december was het groot feest

Zo'n 1000 deelnemers genoten mee van een show waarbij er achteruit én vooruit werd gekeken naar 10 jaar Natuurpunt. Tijdens die viering stelden we onze nieuwe baseline voor: Natuurpunt, een pluspunt voor de natuur. Niet dat er zoveel sleet was gekomen op de vertrouwde baseline "Natuur voor iedereen", maar 10 jaar later was het de hoogste tijd om het zoeklicht te verplaatsen. Natuur blijft de hoofdrolspeler, maar nu stellen we eveneens scherp op mensen en hun beleving in diezelfde natuur. Met speciale aandacht voor de emoties en het plezier dat we ervaren in en dankzij de natuur.

Natuurpunt is en blijft een natuurvereniging

De fauna en flora zal steeds centraal blijven in onze communicatie en beeldtaal, het is als het ware een niet te missen onderdeel van het DNA van de organisatie. Tijdens onze zoektocht naar frisse en nieuwe

beelden, stootten we op prachtig gestileerde maar vrij klassieke beelden uit onze natuur. Heel weinig vinden we "mensen" als belangrijke actoren terug in onze communicatie. En net mensen zoals jij en ik zijn onmisbaar als "pluspunt" voor de bescherming en het behoud van diezelfde natuur.

Natuurbescherming en -beheer is een ernstige zaak

De wijze waarop mensen gebruik maken van natuur is dat ook maar ook even vaak niet. Op zoek gaan naar rust en stilte, rouwen of mijmeren tot uitgelaten spelen, liefde voelen, verbonden zijn met alles om je heen en met de mensen die je al wandelend, joggend, varend vergezellen. Natuur is vaak ook grappig en zelfs een tikkeltje absurd. Als je maar met een open en nieuwsgierige blik kijkt. Onze opdracht was natuurbeelden te vinden die uitdrukking geven aan herkenbare emoties als passie, liefde, verwondering, geborgenheid, speelsheid en humor.





Onze nieuwe baseline zorgt er voor dat we onze beeldtaal uitbreiden

We nemen daarbij geen bruusk afscheid van het verleden. Mooie beelden van een natuurgebied, dier of plant blijven we prominent naar voren schuiven. Maar daar waar het schoentje past, zullen we ook een niet alledaags beeld loslaten op de meest diverse doelgroepen. Soms zal je glimlachen, misschien af en toe de wenkbrauwen fronsen, maar steeds zal de natuur herkenbaar zijn. De natuur is ook niet bepaald eenduidig en monotoon dus waarom zou onze beeldvorming dat dan wel zijn?

Kortom, er bestaan meer dan 101 linken tussen mens en natuur

En die wil Natuurpunt in de verf zetten zodat mensen als jij en ik zich ook thuis voelen in de grootste natuurfamilie van Vlaanderen. Stillertjes hopen we zo ook de herkenbaarheid van onze organisatie te vergroten, zodat meer mensen zich willen aansluiten bij Natuurpunt.

Iedereen kan in vele opzichten en vanuit een verschillende achtergrond een pluspunt zijn voor de natuur

Neem deze baseline mee als je spreekt over natuur en Natuurpunt. Of het nu door jouw lidmaatschap of door je engagement als vrijwilliger is... Hoe meer pluspunten er zijn, des te luider laten we onze stem horen en zijn we verzekerd van "Natuur voor Iedereen"!



Het roesje

Als er één vlinder is die je het hele jaar door overal kan waarnemen, dan is het wel het roesje. Of eigenlijk maar de helft van het jaar, om precies te zijn, de nachtelijke helft, want het roesje is een nachtvlinder. Een mot, maar dan één die niet in je kleren gaat zitten.

Tekst: Peter De Ridder, foto: Vilda/Yves Adams

Sinds de sublieme veldgids "Nachtvinders" van Waring en Townsend verscheen, heeft het anonieme legioen van zowat 900 "motten"-soorten in onze contreien een gezicht gekregen én een Nederlandse naam. Sommige bekendere, opvallende soorten, hadden die al. Zo was er al een veelvraat, een drinker en dus ook een roesje. De naam roesje zou verwijzen naar de achterrand van de vleugels, die doet denken aan "ruches" van gordijnen. Het is dan een vrije vertaling van de wetenschappelijke naam "Scoliopteryx" (kartelvleugel). De verbastering "roestje" kan je ook nog verklaren, maar het is één van de Duitse benamingen die de kleur van het roesje het best typeert: "Krebsuppe", naar de rijk oranje kleur van kreeftensoep, gemorst op de bruine vleugels. Neem daarbij nog de witte buttons op de vleugels en de bruinwit gestreepte kousjes: het roesje is één van de frissere verschijningen van de uitgebreide uilenfamilie.

Het leven van een roesje begint wanneer het kleine rupsje aan het eitje ontsnapt, dat vervolgens verorbert en dan overschakelt op het bladmoes van het wilgen- of populierenblad waarop het het levenslicht zag. De rups beseft blijkbaar dat ze eetbaar is en leeft daarom low profile: ze is perfect gecamoufleerd in

groentinten, eet 's nachts, rust aan de onderkant van een blad of langs een bladsteel. De volgroeide rups spint twee bladeren aaneen of rolt een blad op en gaat in rustmodus. Uit de dofzwarte pop kruipt na drie weken een volwassen nachtvlinder tevoorschijn, noem het een tweede geboorte. Vanaf dat moment raakt het leven van een roesje in een stroomversnelling: de hectische zoektocht naar een partner kan beginnen. Een mannetjesmot volgt hierbij zijn neus, verborgen in de basis van zijn antennes. Er is een lange roltong om suiker in vloeibare vorm te kunnen tanken voor de nachtelijke omzwervingen. In de lente nectar uit wilgenkatjes, in de zomer sap van overrijpe braambessen die ze aanboren met doortjes aan de tip van de tong, in het najaar klimopnectar. 's Nachts rondvliegen is voor het roesje niet zonder gevaar, want het duister is het jachtterrein van vleermuizen. Ons oranjebruine uiltje is echter uitgerust met een uniek verdedigingsmiddel: een ingebouwde batdetector, door de evolutie verfijnd tot een efficiënt overlevingsmechanisme. Het voortbestaan van het roesje als soort hangt af van een trommelvlies, half verborgen onder schubben aan weerszijden van het borststuk en bedraad met slechts enkele zenuwen. Het stelt het roesje in staat van op meer dan 30 meter een vleermuis te horen aankomen, nog voor die haar in beeld heeft... om dan discreet te verdwijnen. Wordt de vlinder toch verrast, dan vouwt die de vleugels dicht en valt letterlijk weg uit het radarbeeld van de vleermuis. Wie overleeft, ziet de eigen genen voortleven in volgende generaties roesjes.

En dan wordt het winter. Het roesje is één van de weinige nachtvinders die overwintert. De beestjes kruipen gezellig bij elkaar. Je vindt ze af en toe in je kelder of op zolder. Ze zoeken ook natuurlijke grotten op, of betonnen grotten zoals bunkers en forten. En daar slapen ze tussen hun aartsvijanden, de vleermuizen. Tijdens de winter is het wapenstilstand. Tot het voorjaar. Dan komt het roesje tevoorschijn en maakt zijn Engelse naam waar: The Herald, de Aankondiger van de Lente.

Beknopte veldgids nachtvinders, Waring & Townsend

Dit boek biedt een praktisch en beknopt overzicht van vrijwel alle soorten macronachtvinders van Nederland en België. Een absolute aanrader voor de beginnende mottenkijker.

Prijs: 27 euro, leden 24,30 euro.

Bestellen kan in onze webshop www.natuurpunt.be/winkel



Vino Mundo

Natuurpunt en Natagora slaan de handen in elkaar met sommelier Vincent De Coninck van wijnhandel Vino Mundo. Het heerlijke resultaat is een geschenkverpakking met twee wijnen van biologische landbouw afkomstig van het Franse wijndomein Gilles Louvet. Geniet van een mooie donkerrode Cabernet Sauvignon – Merlot en een volfruitige en evenwichtige Sauvignon Blanc en draag meteen concreet bij tot het verwerven van natuurgebied in Vlaanderen en Wallonië. Perfect voor de feestdagen!

Natuurpunt wijnpakket: **20 euro** incl btw

Bestellen kan eenvoudig via www.vinomundo.be of in onze winkel.

Dit wijnpakket is ook te vinden in de winkels van Origin'O, P'Ark, Bioooh en Sequoia

Wie is Vino Mundo?

Vino Mundo, de gespecialiseerde wijnhandel in biologische en Fair Trade-wijnen, zet zich in voor Natuurpunt. Ontdek het gamma op www.vinomundo.be en bestel met korting. Natuurpunt-leden krijgen 5% korting bij hun aankoop van wijnen en per fles zal Vino Mundo ook 0,05 euro storten op de rekening van Natuurpunt. De actie is enkel geldig voor aankopen via de webshop van Vino Mundo: www.vinomundo.be. Gebruik de kortingscode NATUURPUNT bij het afronden van jouw bestelling!



Natuur.oriolus

De winterse ruigpootbuizerd op de voorpagina verwijst naar de grondige verslaggeving van de invasie van die soort vorige winter. Voor ons land én omstreken was dit tenslotte de beste winter ooit voor de noordelijke lemmingeneter.

Naast het verloop en de verspreiding van de waarnemingen, leren de talrijke foto's je alles over herkenning en leeftijdsbepaling. De levendig gebrachte, aangekondigde trekpiek van honderden gewone buizerds zegt alles over de inzichten van onze trektellers op dat intrigerende trekfenomeen. De vogelspotters documenteerden haarfijn de recente waarnemingen van kleine klapekster en Amerikaanse oeverloper in Vlaanderen. We sprokkelden voor jou weer heel wat interessante vogelweetjes. Met een nieuwe raadsel foto komt de ontknoping van de Swarovski Award stilaan dichtbij.

Meer info: www.natuurpunt.be/oriolus



Natuur aan de muur

Om nooit meer uit het oog te verliezen wanneer en aan wie je een Natuur.geschenk moet geven is er de Natuur.kalender 2012. Een jaarkalender met dertien prachtige beelden gemaakt in de mooiste Vlaamse natuurgebieden door een selectie fijne fotografen. Om een prominent plaatsje te geven in huis en elke dag een knipoog te krijgen van de natuur.

Natuur.kalender: 9 euro incl btw



Natuur.focus

Gelezen in Natuur.focus 2011-3.

Bij natuurstudie en -beheer nemen vrijwilligers een belangrijke plaats in. In dit nummer van Natuur.focus komen een paar van die vrijwilligers aan het woord. Ze stellen resultaten voor van hun onderzoek. Resultaten die er kwamen door jarenlang gegevens te verzamelen. Komen aan bod: het zwermgedrag van vleermuizen bij de Antwerpse forten, invoer van exotische spinnen in België en het herstel van historische duinvalleigraslanden in Oostduinkerke. In een forumbijdrage reflecteert Hans Van Dyck over de (inter)nationale doelstellingen rond het stoppen van het biodiversiteitsverlies. Die worden steeds weer uitgesteld. Hoe komt dat en welke ingrediënten zijn nodig om het tij te doen keren?

Meer info: www.natuurpunt.be/focus



Land in Zicht

Land In Zicht is het tijdschrift van de oudste natuurvereniging in Vlaanderen, de Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon vzw. Al meer dan 100 jaar werken zij rond het behoud van onze landschappen, de schoonheid van platteland en stad. Zonder KVNS bestond de Kalmthoutse Heide niet, waren de Westhoekduinen helemaal verkaveld en was veel schoon in onze natuur onherroepelijk verloren gegaan.

KVNS vindt dat natuur pas goed tot zijn recht komt via onze cultuurhistorische landschappen.

Vind jij dit ook? Maak dan nu kennis met het tijdschrift Land in Zicht.

Voor de prijs van 3 euro ontvang je het laatste nummer. Topartikelen over landschappen

en erfgoed uit heel Vlaanderen met als extra onze activiteitenkalender voor januari, februari en maart 2012.

Vraag het tijdschrift aan op het secretariaat van Natuur- en Stedenschoon.

Koninklijke Vereniging voor
Natuur- en Stedenschoon
Erfgoedhuis Oppuurs
Meirstraat 34
2890 Sint-Amands

03-226 71 87 of kvns@wol.be

Rekeningnummer KVNS 068-0554270-39

IBAN: BE13 0680 5542 7039

BIC: GKCCBEBB

Met vermelding: NP-LIZ en je naam



Vogels Voeren & Beloeren

4 & 5 februari 2012

Allereerst van harte dank aan alle tellers die de voorbije winter ijverig het aantal vogels in de tuin noteerden. We stellen je inspanning erg op prijs! Voor het telweekend op 5 & 6 februari 2011 ontvingen we 6317 bruikbare formulieren. Er werden dat weekend 273.786 vogels geteld op en nabij de voederplaatsen. Dat is een gemiddelde van meer dan 43 vogels per tuin en jullie noteerden gemiddeld 11 soorten per tuin.

Winter 2010-2011 was de derde koude winter op rij. Voor een aantal soorten leverde dit spectaculaire aantallen op. Het hoogtepunt was het grote aantal vinken en kepen op de voederplaatsen! Die aantallen waren zo indrukwekkend dat voor de eerste maal sinds de start van de telling de huismus van de eerste plaats als talrijkste soort werd verdrongen door de vink!

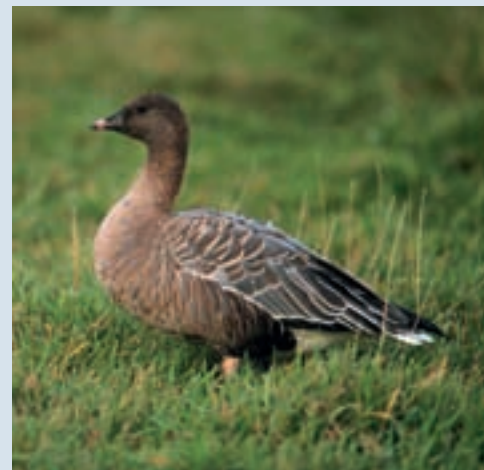
Je kan de resultaten voor de vink, de putter, de sperwer en vele andere soorten nalezen op www.natuurpunt.be/telling2011 Alle informatie over hoe je vogels kan herkennen en voederen vind je op www.natuurpunt.be/tuinvogels



Deze winter tellen we voor de 12de opeenvolgende keer tuinvogels bij de voederplaatsen! Noteer alvast 4 & 5 februari 2012 in je agenda. Dan proberen we opnieuw uit zoveel mogelijk tuinen telgegevens te verzamelen. Schakel dus iedereen in om mee te doen. Veel succes. Alle info en foto's van de meest voorkomende soorten vind je in de folder bij dit Natuur.blad

Ganzen kijken op het Vogelfestival op 17 & 18 december

Rond de jaarwisseling strijken er in onze polders jaarlijks enkele tienduizenden "vriezeganzen" neer. Vriezeganzen is de logische volksnaam voor twee soorten wilde ganzen: de "kleine rietgans" en de "kolgans". Op 17 en 18 december kan je ze weer komen bekijken in Damme tijdens het Vogelfestival. Op het programma staan o.a. ganzenwandelingen en fietstochten. Wie zich liever laat rijden, kan met een toeristentreintje richting ganzen trekken. Voor een indrukwekkend zicht op de polders kan je de O.-L.-V.-kerk beklimmen. Maar je kan ook een kijkje nemen op de optiekbeurs of op het poëtisch ganzenparcours. Surf naar www.natuurpunt.be/vogelfestival voor alle info.



Kleine rietgans. Foto: F. Van Bauwel

Landbouwbeleid, meer dan voedselproductie

Het landbouwbeleid is een van de weinige beleidsdomeinen waar Europa de touwtjes echt in handen heeft en daarmee ook de regels vastlegt waaraan landbouwers moeten voldoen. Ze trekt hier een fiks budget voor uit: 40% van het totale EU-budget of 435 miljard euro. Op dit moment onderhandelen de lidstaten, het Europees Parlement en de Europese Commissie over een nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de periode 2014-2020. Natuurpunt pleit voor een landbouwbeleid dat landbouwers vergoed volgens het principe "publiek geld voor publieke diensten".

Tekst: Annelore Nys

In tijden van besparingen zijn Europa en haar lidstaten het verplicht aan de belastingbetalers om aan te tonen dat de miljardensteun aan de landbouwsector ook bijdraagt aan de doelen die Europa naar voor schoof in haar EU strategie-2020. Voedselzekerheid is er daar één van, maar gezonde ecosystemen en de strijd tegen klimaatverandering zijn minstens even belangrijk. Natuurpunt ijvert samen met haar internationale partner BirdLife voor een radicale hervorming van het landbouwbeleid.

Publiek geld voor publieke diensten

Het Europees Landbouwbeleid steunt op twee grote pijlers: directe inkomenssteun en plattelandontwikkeling. Het leeuwendeel, 75% van de 435 miljard euro aan belastingmiddelen, gaat naar inkomenssteun voor Europese landbouwers. De middelen voor plattelandontwikkeling worden ingezet voor de verbetering van het concurrentievermogen van de land- en

bosbouw, de verbetering van het milieu en het platteland en territoriale ontwikkeling.

Het huidige landbouwbeleid slaagt er onvoldoende in de Europese doelstellingen rond biodiversiteit, water en klimaatverandering te realiseren. Dit moet anders. De publieke opinie verwacht in ruil voor steun aan de landbouw duidelijke voordelen voor milieu, natuur en maatschappij. Dit is het principe "publiek geld voor publieke diensten".

Om hieraan tegemoet te komen stelt de Europese Commissie voor om 30% van de inkomenssteun te koppelen aan vergroeningsmaatregelen die elke landbouwer moet uitvoeren. Dit betekent concreet dat een landbouwer die in aanmerking wil komen voor inkomenssteun drie acties moet uitvoeren op zijn percelen: teeltdiversificatie, behoud van permanent grasland en 7% ecologische focusgebieden op

actie@reactie

Septemberverklaring: Peeters "vergeet" natuur

De septemberverklaring van Kris Peeters was een grote teleurstelling voor Natuurpunt. Niet alleen vond de minister-president het blijkbaar de moeite niet om iets te melden over biodiversiteit en natuur, de hele verklaring ademt ook een geest van korte termijn economisch denken. Ondanks alle beloften en voornemens in het Pact 2020 en het regeerakkoord over een groen-stedengewest, biodiversiteit, etc ... blijft men in de praktijk de onderliggende kosten en baten van ecosystemen negeren. Het werd helemaal cynisch waar hij meldt dat men, dankzij de besparingen, ruimte heeft voor nieuw beleid. Het natuurbeleid heeft de afgelopen jaren fors (mee) moeten

inleveren. Als er nu terug ruimte is, lijkt het voor de hand liggend om de afspraken daarover in het regeerakkoord te herstellen, voor er nieuwe dingen worden uitgevonden.

Natuur als oplossing voor kustbescherming

Op het Congres "Superstormen" bracht Natuurpunt een presentatie over hoe natuur ons kan helpen om ons te beschermen tegen superstormen. Uit onderzoek blijkt dat de natuur hiervoor een belangrijke bondgenoot kan zijn. Natuurgebieden zijn de meest kostenefficiënte en veilige adaptatiemaatregelen. Bovendien biedt de natuur tal van extra voordelen, zoals opname van CO₂, zuurstofproductie ... Natuurpunt pleitte ook voor meer samenwerking om te komen tot gedragen projecten en een gezamenlijk actieplan in geval van een superstorm.



Geen plaats voor biodiversiteit in een monotoom graanveld. Foto: Vilda/Jeroen Mentens

B.ackersbrood: winst voor natuur, landbouwer en maatschappij

Voor Natuurpunt is een monofunctionele visie op het landbouwgebied in het dichtbevolkte Vlaanderen onhoudbaar. Ook in het landbouwgebied moet plaats zijn voor landschappelijke kwaliteit, recreatie, ruimte voor water en biodiversiteit. En als de landbouwer het slim aanpakt, kan hij er zelf een mooie cent aan overhouden. Dat toont bijvoorbeeld het initiatief B.ackersbrood. Landbouwers die hieraan deelnemen laten 10% van het graan staan als voedsel voor akkervogels. Met de rest van het graan wordt brood gemaakt dat verkocht wordt als streekproduct met een hart voor natuur. Dit brood levert een financiële meeropbrengst voor de boeren, terwijl de ecologische meerwaarde wordt gesmaakt door natuur én mens.

akkerlanden. Vooral die laatste 2 maatregelen kunnen, mits een goede invulling, naleving en controle, meehelpen om een basis natuurkwaliteit in het landbouwgebied te realiseren.

Biodiversiteit uitgekled

Vlaanderen is één van de meest intensieve landbouwregio's in Europa en dat legt een enorme druk op natuur en milieu.

Uit monitoringsgegevens van Natuurpunt blijkt dat het Vlaamse landbouwgebied bijzonder zwak scoort op vlak van biodiversiteit. Samen met de opkomst van de intensieve landbouw kelderde de vogelpopulatie en ook algemene vlindersoorten worden steeds zeldzamer. Ons landbouwlandschap is in grote mate een "groene woestijn" waar wilde dieren en planten geen plaats vinden. Door een verregaande sterilisering van het landbouwlandschap nemen ecosysteemdiensten zoals de levering van zuiver water, bodemvruchtbaarheid en waterretentie af. Dit zijn typische ecosysteemdiensten waarvan de landbouw afhankelijk is. Doordat die diensten worden ondergraven, gaat niet enkel de biodiversiteit achteruit, maar komt op termijn het voortbestaan van de landbouw zelf op de helling. Europa en de lidstaten hebben vandaag de sleutel in handen om werk te maken van een landbouwbeleid met zorg voor milieu, natuur en maatschappij.

Natuurpunt vraagt uitvoering budgettaire afspraken SIGMA-plan

Met het SIGMA-plan staat of valt de veiligheid van miljoenen Vlamingen in het Scheldebekken, nu en in de toekomst. Maar ook de toekomst van het Schelde-ecosysteem zelf hangt af van de uitvoering van dit integrale project. Tussen 2009 en 2011 werd, in plaats van de afgesproken 145 miljoen, slechts 89 miljoen euro geïnvesteerd. Natuurpunt vraagt dan ook met aandrang aan minister Crevits om voor 2012 minstens de beloofde 50 miljoen te voorzien in de begroting. Nu het project in volle uitvoeringsfase zit (de bouwvergunningen zijn afgeleverd), zijn er voor Natuurpunt geen excuses meer.

Waar blijft de bescherming van de historisch permanente graslanden?

De historische permanente graslanden zijn van groot ecologisch belang, onder meer als broed-, doortrek- en overwinteringsgebied voor weidevogels en ganzen, maar ook door de aanwezigheid van zeldzame en bedreigde plantensoorten. Door hun eeuwenoude structuur en traditioneel gebruik behoren ze tot de meest waardevolle open landschappen van ons land. Volgens de afspraken (en het besluit van de Vlaamse regering) had de bescherming van de historisch permanente graslanden in de polder (door ze aan te wijzen) moeten gebeuren voor juli 2010. Anderhalf jaar na die deadline heeft minister Schauvliege meer dan een geloofwaardigheidsprobleem.

actie@reactie

Vergroeningsmaatregelen zullen biodiversiteitsverlies vertragen maar niet stoppen

Dat bleek uit een studie van het Nederlands Planbureau voor het Leefmilieu. De studie benadrukt het belang van investeringen in biodiversiteit in het landbouwgebied, maar toont tegelijkertijd aan dat de huidige voorstellen voor de vergroening van het landbouwbeleid onvoldoende zijn om de hoofddoelstelling van de Europese Biodiversiteitstrategie 2020: het biodiversiteitsverlies stoppen.

Randvoorwaarden

Om in aanmerking te komen voor directe inkomens- steun moeten landbouwers een aantal specifieke voorwaarden naleven voor natuur, milieu en dieren- welzijn. Dit zijn de zogenaamde randvoorwaarden. Op zich vormen die voorwaarden een goed instru- ment om een minimum aan milieukwaliteit in het landbouwgebied te garanderen. Het is één van de belangrijkste instrumenten om de doelstellingen met betrekking tot de Vogel- en Habitatrictlijn, maar ook de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water te realiseren. Maar aan de invulling, naleving en controle schort er heel wat. In sommige gevallen zijn de randvoor- waarden zelf in conflict met natuur- en milieudoelstel- lingen. Zo worden jaarlijks landbouwers die op een extensieve - en dus met zorg voor natuur en milieu - boeren, beboet omdat er "te veel" onkruiden op hun graslanden staan. Die tegenstrijdigheden moe- ten er uit, zodat de randvoorwaarden een robuuste minimum milieukwaliteit in het Europese landbouw- landschap kunnen garanderen.



Typische akkeronkruiden die dreigen te verdwijnen. Foto: Vilda/Lars Soerink



De geelgors is een typische akkervogel. Foto: Vilda/Yves Adams

Basis natuurkwaliteit

De intense verweving tussen landbouw en biodiversi- teit maakt dat landbouwers, maar ook de maatschap- pij, er alle belang bij hebben om biodiversiteit en eco- systeemdiensten in landbouwgebied te beschermen. De vergroeningsmaatregelen van de commissie kun- nen bijdragen aan een basis natuur- en milieukwaliteit in het landbouwgebied. En op die manier het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen een handje hel- pen. Dat is een winst voor natuur, mens en landbouw- sector, die weerbaarder zal zijn tegen schokken zoals noodweer en plagen.

Vooraf de maatregel om 7% van het akkerland in te richten als ecologisch focusgebied, die kan bestaan uit zowel vaste als tijdelijke natuurlijke elementen zoals poelen en haagkanten, bufferstroken en perceelsran- den, biedt kansen. Toch blijft het onvoldoende. Uit talloze studies blijkt dat pas bij een goed beheerde ecologische infrastructuur van 10% van het landbouw- gebied significante milieu- en natuurwinsten geboekt worden. Op dit moment ontbreekt in het landbouw- gebied een degelijke basis natuur- en milieuinfra- structuur. Zo'n infrastructuur biedt een leefgebied en verbindingsnetwerk voor dieren en planten, bepaalt het landschap en draagt bij aan de instandhouding van gezonde ecosystemen en ecosysteemdiensten

Gebiedsgerichte akkervogelmaatregelen

Een voorbeeld van gebiedsgericht inzetten van agromilieumaatregelen zijn de beheersover- eenkomsten akkervogels. De VLM bakende kerngebieden en zoekzones af waar dergelijke maatregelenpakketten het best ingezet kunnen worden. Hoewel akkervogelmaatregelen nog relatief nieuw zijn, lijken de resultaten er op te wijzen dat de pakketten effectief resultaten ople- veren. Zeker de geelgors boert goed onder die maatregelen. Het succes van de maatregel zit in het feit dat ze gemakkelijk in te passen is in de bedrijfsvoering: vergroten van het voedselaan- bod door de aanleg van gemengde grasstroken en vogelvoedergrassen.





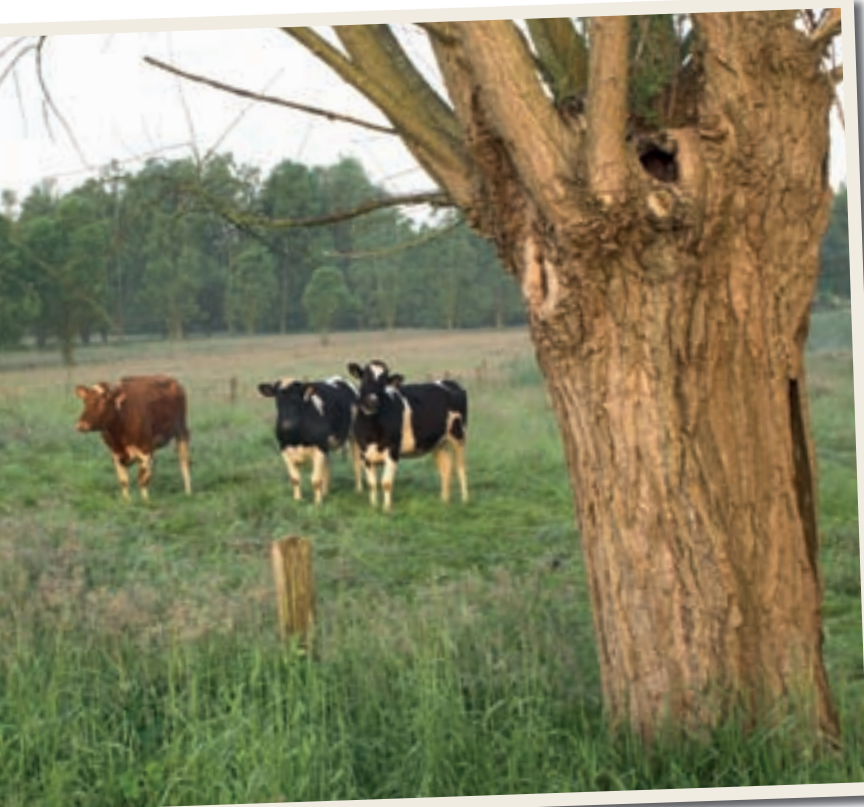
Maisoogst. Foto: Vilda/Yves Adams

die levensnoodzakelijk zijn voor maatschappij en landbouwer. Om optimaal te renderen voor biodiversiteit is het belangrijk dat die ecologische focusgebieden een voldoende grote oppervlakte beslaan en op de juiste plaats worden ingepland.

Bescherming van graslanden

Een tweede vergroeningsmaatregel is het behoud van permanent grasland. Graslanden zijn een leefgebied voor planten en dieren, slaan een grote hoeveelheid koolstof op, voorkomen erosie en staan in voor waterberging. Het is dan ook belangrijk dat Europa en Vlaanderen het bestaand areaal permanent grasland beschermd.

Toch stelt Natuurpunt zich vragen bij de huidige definitie van permanent grasland. Ze biedt onvoldoende bescherming en ondersteuning voor ecologisch waardevolle graslanden. De definitie maakt geen



Natuurlijke elementen zijn belangrijk in landbouwgebied. Foto: Vilda/Yves Adams

5 prioriteiten voor Natuurpunt

- Een Europees en Vlaams Landbouwbeleid dat landbouwers vergoedt op basis van het principe publiek geld voor publieke diensten.
- Sterke randvoorwaarden die een robuuste minimum milieukwaliteit in het Europese landbouwlandschap garanderen.
- Een minimum ecologische infrastructuur op akkerland van 10%.
- Een betere bescherming van ecologisch waardevolle graslanden.
- Resultaat- en gebiedsgerichte agromilieumaatregelen met een duidelijk voordeel voor biodiversiteit en milieu.

onderscheid tussen intensieve grasakkers en echte permanente graslanden (zelden of nooit omgeploegd en ingezaaid, meer natuurlijk grasland). De belangrijkste valkuil is dat deze definitie het mogelijk maakt om waardevolle permanente graslanden te vernietigen, wanneer ze gecompenseerd worden door nieuwe, meestal ecologisch minder waardevolle graslanden. Bovendien schuift de commissie 2014 naar voor als referentiejaar voor het areaal permanent grasland. Hierdoor dreigen bestaande graslanden omgeploegd te worden, alvorens de nieuwe regeling van kracht wordt. Natuurpunt maakt van de bescherming van waardevolle permanente graslanden een strijdpunt en zal er alles aan doen om het referentiejaar in het verleden te leggen en ervoor te zorgen dat ecologisch waardevolle graslanden een betere juridische bescherming krijgen.

Resultaatsgerichte agromilieuverbintenissen

Naast de randvoorwaarden en vergroeningsmaatregelen, die een landbouwer verplicht moet uitvoeren om directe inkomenssteun te ontvangen, kunnen landbouwers ook vrijwillig bijkomende acties ondernemen om natuur, milieu en landschap te versterken. Dit zijn de zogenaamde agromilieumaatregelen, die een onderdeel zijn van het plattelandontwikkelingsprogramma van het Europees Landbouwbeleid. Die maatregelenpakketten zijn divers: van erosiebestrijding tot reductie van bestrijdingsmiddelen, van perceelsrandenbeheer tot bescherming van de hamster. Landbouwers die zo'n overeenkomst aangaan, krijgen hiervoor een vergoeding. Potentieel kunnen deze maatregelen de biodiversiteit in het landbouwgebied een flinke duw in de rug geven. Maar of de maatregelen ook effectief biodiversiteitswinsten opleveren hangt sterk af van waar en hoe ze ingezet worden. Natuurpunt pleit daarom voor meer doel- en gebiedsgerichte agromilieuverbintenissen en meer en betere monitoring- en evaluatieinstrumenten. Vlaanderen moet ook werk maken van specifieke en op maat gemaakte beheerovereenkomsten op lange termijn voor landbouwers en landbeheerders die extra inspanningen willen leveren om de Natura 2000-gebieden in een goede kwaliteit te brengen.

Zoogdieren voor de lens

Dit najaar werd er mogelijk een wolf gespot in Wallonië. Welke dieren kan je bij ons eigenlijk tegen het lijf lopen en naar welke zoogdieren moet je elders in Europa op zoek? Wij zetten hier 12 "grote" zoogdieren voor de lens.

Tekst: Wim Van den Bossche



◀ Wisent

De wisent is met een schouderhoogte tot bijna 2 m en gewicht tot 1000 kg de grootste herbivoor in Europa. De wisent leeft in groepen, bestaande uit vrouwtjes en jonge mannetjes of enkel mannetjes. Kort na WO I was de soort in het wild uitgestorven. Door herintroductie uit gevangenschap komt de soort terug voor in natuurgebieden in onder meer Polen, Wit-Rusland en Rusland.

Foto: Vilda/Yves Adams

Wolf ▶

De wolf behoort tot de familie der hondachtigen en is naar alle waarschijnlijkheid de voorouder van de hond. Zowel in Duitsland, Polen, Italië, Frankrijk, Spanje en Zweden nemen wolven in aantal toe. Vanuit grote natuurgebieden en nationale parken waar voldoende prooidieren (edelhert, ree...) leven, breiden ze langzaam uit en verspreiden jonge exemplaren zich naar alle kanten, vaak over korte afstand, maar geregeld ook over zeer lange afstanden.

Foto: François Van Bauwel



◀ Everzwijn

Een jong everzwijn met zijn pyjama vacht benadert de definitie van het perfecte knuffeldier, maar dat kan niet meer gezegd worden van een volwassen mannetje dat tot 2 m lang kan worden en meer dan 300 kg weegt. Het everzwijn past zich makkelijk aan en overleeft zowel in rietmoerassen, berggebieden als in tropisch regenwoud.

Foto: François Van Bauwel



Bruine beer

De bruine beer die tot 400 kg kan wegen is dus enkel in pluchen versie aaibaar. De soort komt in heel wat Europese landen voor, maar in de Centraal- en Zuid-Europese landen gaan de aantallen achteruit. In het noordelijk deel van het verspreidingsgebied houdt de beer een winterslaap van oktober-december tot april.

Foto: François Van Bauwel



Edelhert

Het edelhert is met zijn gewicht tot 250 kg een veel grotere hertensoort dan de ree. Edelherten leven in groepen bestaande uit vrouwtjes en jonge dieren. Mannetjes leven alleen of vormen unisex groepen in de zomer. In de herfst burlen de mannetjes. Met hun luidkeelse roep proberen ze hun vrouwtjes te imponeren en zo een tijdelijke harem te vormen.

Foto: François Van Bauwel

Lynx

De Europese lynx is met zijn schouderhoogte tot 70 cm geen partij voor je huiskat. De lynx komt voor in bosgebieden met een grote hertenpopulatie. In Europa (buiten Rusland) komt de katachtige het talrijkst voor in Zweden en Roemenië.

Foto: Vilda/Yves Adams



Vos

De vos maakt deel uit van de Vlaamse natuur en van ons ecosysteem. De vos is een goede partner in het beperken van schade door onder meer ratten, muizen en konijnen. Kippen kunnen soms slachtoffer worden van de vos maar je kan ze afdoende beschermen met een degelijk kippen- en nachthok. De vos neemt in veel Europese landen in aantal toe.

Foto: François Van Bauwel



Ree

De ree is een talrijk voorkomende hertensoort met een maximale schouderhoogte van 75 cm en een gewicht tot 30 kg. De ree komt voor in alle soorten bossen en zelfs in parkgebieden met grote tuinen.

Foto: François Van Bauwel

Otter

De otter komt in Europa wijd verspreid voor maar is overal erg zeldzaam en nog steeds bedreigd. In Vlaanderen is de otter zo zeldzaam geworden dat we er al decennia geen meer gezien hebben. Otters hebben tientallen vierkante kilometers wildernis nodig met veel zuiver water en gezonde vis. In Nederland zijn ze terug van weg geweest (dankzij introductieprojecten). Als wij hier zorgen voor ottervriendelijke biotopen kan de otter via de grensgebieden naar ons land terugkeren.

Foto: François Van Bauwel



Ijsbeer

▶ Een mannetje ijsbeer is met zijn gewicht tot 680 kg een erg indrukwekkende verschijning. Met een vetlaag van 10 cm kan de ijsbeer in ijskoud water zwemmen maar vanaf temperaturen boven 10°C voelt de soort zich erg ongemakkelijk. Hij heeft het dus erg lastig met de klimaatsverandering. De ijsbeer voedt zich hoofdzakelijk met zeehonden.

Foto: Edgard Verhasselt



Eland

◀ De eland is met zijn schouderhoogte tot 2,1 m wel een heel imposante verschijning. De mannetjes wegen tot 720 kg, de vrouwtjes maar de helft. De soort leeft bij voorkeur in de nabijheid van, of in, bosgebieden en schuwt het water niet. In Europa komt de soort vooral voor in Zweden en Finland.

Foto: Vilda/Yves Adams

Wilde kat

▶ De wilde kat heeft heel veel eigenschappen van de huiskat. Met een schouderhoogte tot 35 cm zijn ze een pak kleiner dan de lynx. De wilde kat vinden we in Europa vooral in bosgebieden waar ze zich voeden met muizen en konijnen. Een bedreiging zijn onder meer de grote aantallen huiskatten, waar de wilde kat mee kruist.

Foto: François Van Bauwel



Gezocht: v/m met talent in het Vlaams Bezoekerscentrum De Otter

In het hart van West-Vlaanderen ligt één van de mooiste parels van de IJzervallei: het natuurgebied De Blankaart met het kasteel "Vlaams Bezoekerscentrum De Otter" als toegangspoort. Het natuurgebied bestaat uit de Blankaartvijver, omliggende rietvelden en moeras, natte hooilanden, sloten en ligt ingebed in de mooie IJzer- en Handzamevallei.

Tekst: Sofie Butaye

Moniek Vandamme is al 14 jaar lang vrijwilliger bij de lokale Natuurpuntafdeling IJzervallei en helpt mee in het Vlaams Bezoekerscentrum De Otter.

"Toen ik als natuurgids op de Blankaart begon, ging er een heel nieuwe wereld voor mij open. Ik was al lang actief in het verenigingsleven (koor, toneel...), maar als gids kon ik mij op een heel andere manier ontplooiën. Je bent veel buiten, leert nieuwe mensen kennen, doet aan zelfstudie en leert op een totaal andere manier dingen waarnemen. Te voet of van op het water bezoekers verwonderen met de pracht van de natuurparel in de IJzervallei geeft een enorme voldoening."

Ook Mieke is een vrijwilliger van Natuurpunt IJzervallei en helpt o.a. bij het verzorgen van de baliepermanentie tijdens weekends en feestdagen in het Vlaams Bezoekerscentrum De Otter.

"Ik heb altijd liefde voor de natuur gehad, maar door een cursus Natuurgids kwam ik met de Blankaart in contact. Mijn leven kreeg een nieuwe wending. Het is zo leuk al die contacten met de mensen. Het maakt me blij als ik uitleg kan geven, als ik vaststel dat ik mensen enthousiast kan maken voor de zomeractiviteiten en de fluisterboot of als ik mensen warm kan maken om lid te worden van Natuurpunt."



Mieke



Moniek

Het Vlaams Bezoekerscentrum De Otter richt twee keer per jaar een natuur- en milieuhappening in waar helpende handen meer dan welkom zijn voor de logistieke ondersteuning, de bar, klaarzetten van infostanden... Werk je liever achter de schermen, kom dan al eens proeven van de sfeer op 29 januari 2012.

Vogelhappening 29 januari 2012

Tijdens de "Vogelhappening" op 29 januari wordt het VBC De Otter omgetoverd tot een gezellige drukte. Infostanden maken je wegwijs in de wereld van vogels: vogeltrek, Vogels Voeren & Beloeren, verrekijkers en telescopen, Natuur.winkel. Vogelguiden nemen je mee naar buiten en laten je meegenieten van de gezellige drukte van duizenden ganzen, 35.000 eenden, steltlopers en roofvogels. Een top natuurbelevingsmoment. Vergeet alvast je verrekijker, warme kledij en laarzen niet.

Meer informatie op

www.natuurpunt.be/bezoekerscentra.

Alle info over de bezoekerscentra van Natuurpunt op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra en in de colofon op p. 54.



Natuur vroeger & nu:

Natuurherstel in Bakel (Vallei van de Zwarte Beek – Benedenstroom)

Tekst: Chris Dictus

De Vallei van de Zwarte Beek is het grootste natuurgebied van Natuurpunt en strekt zich een kleine 30 kilometer lang uit over bijna de volledige loop van de stroom. Geen wonder dat maar liefst vier afdelingen in zes gemeenten dit uitgestrekte gebied beheren



Vroeger.

De Natuurpuntafdeling "Regio Zelem" in Halen is er een van. Zij zet zich in voor het beheer in de "Benedenstroom", waar gestreefd wordt naar het behoud en het herstel van een open vallei met veel afwisseling. Weiland en hooilanden, waar met landbouwers wordt samen gewerkt, liggen er naast natuurkertjes met interessante houtkanten. Hier werden plas-dras situaties gecreëerd en poelen gegraven en hersteld. De vondst van de soorten koraaljuffer, vlottende bies en loos blaasjeskruid toont het potentieel van die natte, voedselarme biotopen aan.

drogere rand kleine oppervlaktes heiderelicten hersteld. Een van de grote uitdagingen voor het gebied is het herstel en behoud van de open ruimte in het valleigedeelte. De watersnip was er, weliswaar in kleine aantallen, tot voor kort een vaste broedvogel. De laatste jaren is hij minder tot bijna niet meer waargenomen als broedvogel. Enkele jaren geleden is zo het plan opgesteld om een valleizone van 7,5 ha tussen de Bakelbeek en Zwarte Beek volledig te herstellen door opslag en boompjes, voornamelijk bestaande uit zwarte els, te verwijderen.

Met steun van de provincie Limburg en cofinanciering van de stad Halen werd een grootschalig project op touw gezet om dit te kunnen realiseren. De opslag werd verwijderd, vervolgens geklepeld en de stronken werden weggefreest om het terrein maaiklaar te maken. Daarnaast werd ook geprobeerd het waterpeil op het terrein onder controle te krijgen. Met resultaat: je kan opnieuw ongestoord kijken door dit stuk vallei, dat een verbinding vormt tussen de zeer grote natte weide van de Lobos hoeve en het stroomopwaarts gelegen Natuurpuntgebied de Lange Beemden.



Nu.

De natuur in

Wil je graag de Benedenstroom van de Vallei van de Zwarte Beek verkennen? Er zijn 5 wandelingen van 2 tot 8 km die door bos, vallei en over getuigenheuvels lopen. Je kan starten op het einde van de Broekstraat in Zelem of aan de Kerk van Meldert aan de Meldertsebaan/Zelemsebaan in Lummen.

Alle info vind je op www.natuurpunt.be/zwartebeekhalen of op www.natuurpuntregiozelem.be

FEITEN & cijfers

Vallei van de Zwarte Beek

Oppervlakte: meer dan 1500 ha waarvan een 110 ha in beheer bij Natuurpuntafdeling Regio Zelem
In beheer sinds: 1992

Typische biotopen: graslanden, bossen, natuurakkers

Typische soorten: watersnip, zwarte specht, boskrekkel, koraaljuffer, weide- en akkervogels

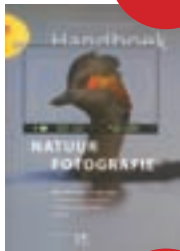
Vermeld projectnummer 8820A Vallei van de Zwarte Beek, Halen bij elke gift voor dit natuurgebied op rekeningnummer 293-0212075-88 (IBAN = BE56 2930 2120 7588, BIC = GEBABEBB). Vanaf 40 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

hersteld. De vondst van de soorten koraaljuffer, vlottende bies en loos blaasjeskruid toont het potentieel van die natte, voedselarme biotopen aan.

Zeer waardevol elzenbroek getuigt van een botanisch interessant verleden toen het nog gekend was als "Marais de Zeelhem". Hier vind je nog drijftillen: losgeslagen matten van plantenwortels die letterlijk drijven en met een zeer eigen flora, bijvoorbeeld de zeer zeldzame waterscheerling. De vallei wordt geflankeerd door getuigenheuvels en daarom werden ook in de

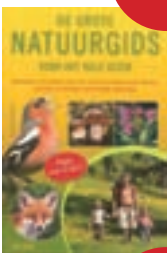
Natuur.winkel • eindejaartoppers

Ledenprijs
€27,00



Handboek Natuurfotografie
Met dit boek willen de auteurs de deuren wagenwijd openzetten voor iedereen, beginner of gevorderde, die plezier beleeft aan het fotograferen in de natuur.
Bestelcode: VAREUR4125

Ledenprijs
€13,50



De Grote Natuurgids voor het hele gezin
Boeiende informatie over de meest voorkomende dieren, planten en bomen eenvoudig uitgelegd.
Bestelcode: ALLJEE0365

Ledenprijs
€27



De andere groenten
Tuinieren en koken met oude en nieuwe groenten.
Bestelcode: VAREUR4147



Ledenprijs
€13,50



Winterkruiden
Op de thee bij de bekende herboriste Daniëlle Houbrechts die een overzicht geeft van de belangrijkste winterkruiden en bijhorende gerechten.
Bestelcode: ALLJEE0353

Ledenprijs
€18



De Grote Junior Dierenencyclopedie
Met meer dan 700 dieren uit de hele wereld boordevol interessante weetjes.
Bestelcode: ALLJEE0360

Ledenprijs
€22,50



Fluit zoals je bent
Prachtige bundel met de mooiste Nederlandstalige dierengedichten. Met wondermooie illustraties van Carl Cneut.
Bestelcode: ALLJEE0301

Gewijzigde openingsuren tijdens de eindejaarsperiode Vanaf dinsdag 13 december 2011 tem. zaterdag 31 december 2011

Open op dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag telkens van 10u tot 17u30 (doorlopend)
Open op zaterdag 24 december 2011 en zaterdag 31 december 2011 van 10u tot 15u
Gesloten op zondag en maandag

P'ark
a touch of nature

Kammenstraat 30
2000 Antwerpen
Tel: 03 294 81 02

Open: ma - za van 10u tot 18u
Zondag eindejaarshopping:
18 december van 12u tot 18u

e-mail: p-ark.antw@gmail.com
Bezoek ook onze website & webwinkel
www.p-ark.eu
en vind ons op facebook!

Het uitgangspunt voor P'ark zijn de stadstuinen, daktuinen, balkons, stadsparken en natuurgebieden rond de stad.

In ons aanbod vind je een brede waaier van duurzame producten, elk met een eigen verhaal en een link met de natuur. Van nestkastjes, tuinartikelen, persoonlijke verzorgingsproducten, speelgoed, over verrekijkers, telescopen tot laarzen en buitenkledij.

En op vertoon van je Natuurpuntlidkaart krijg je 10% korting op al je aankopen!

Kennismakingskorting

-20%

op één artikel naar keuze
van de hiernaast genoemde merken

één bon per lid, geldig t.e.m. 31 december 2011
Niet cumuleerbaar met Natuurpuntlid korting

Naam:

Natuurpuntlidnummer:

Adres:

E-mail:

Heeft u een tuin: ja/nee (schrappen wat niet past)



YETI

utksooy

Tilley

abgo

Leden werven leden



Bezorg Natuurpunt nieuwe leden!

Win een reis naar Spitsbergen of
tal van andere fantastische prijzen.

Meer informatie op www.natuurpunt.be/ledenwervenleden • actie tot 15 januari 2012

natuurpunt

een pluspunt
voor de natuur

KLEINE VERREKIJKER. GROTE PRESTATIE

DE NIEUWE CL COMPANION 30. STEEDS VOOR HET GRIJPEN

Onvergetelijke zaken gebeuren vaak onverhoopt. De natuur heeft haar eigen dynamiek, zeldzame ontmoetingen verlopen dan ook vaak ongepland. Om deze ogenblikken tot kennis om te vormen, is een verrekijker noodzakelijk. Hij is niet alleen deel van uw uitrusting, hij wordt ook uw vaste begeleider. De CL companion is steeds bij de hand.



ALTIJD

de compacte constructie, het lage gewicht en de eenvoudige bediening maken de kijker gebruiksvriendelijk voor iedereen

GOED ZIEN

de hoogwaardige, legendarische kwaliteit van SWAROVSKI OPTIK zorgt voor een onvergetelijke kijkervaring



ER GOED UITZIEN

de kijker ligt comfortabel in de hand dankzij een ergonomisch uniek productdesign

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK BENELUX
Tel. 02/556 01 60, Fax 02/556 01 69
info@swarovskioptik.be
facebook.com/swarovskioptik



SWAROVSKI
OPTIK

**Uitneembaar
katern!**

Het Turnhouts Vennengebied, een eersteklas heidegebied

Foto: Vilda/Yves Adams

Vlakbij Turnhout ligt een prachtig stuk natuur, het Turnhouts Vennengebied. De paarse heiden, schitterende vennen en bloemrijke graslanden bruisen het hele jaar door van leven. Dit landschappelijk, cultuurhistorische erfgoed heeft een rijke geschiedenis en herbergt een unieke schat aan natuur en een immense biodiversiteit.

Tekst: Lena Vandegejuchte



Wulp. Foto: Hugo Willocx



Rugstreepad. Foto: François Van Bauwel

Leven dankzij LIFE

Het Turnhouts Vennengebied, dat zo'n 400 ha telt, vormt een mozaïek van natuur waar ook plaats is voor recreatie, waterberging en extensieve landbouw. Het gebied is door zijn oppervlakte en nauwe samenhang van verschillende leefgebieden een van de meest waardevolle heidegebieden in Vlaanderen. Maar ook in Europa krijgt het Turnhouts Vennengebied erkenning. Zo maakt het deel uit van het Natura 2000-netwerk van Europees belangrijke natuurgebieden en geniet het steun van het LIFE-fonds van de Europese Unie. In het kader van twee LIFE-projecten voerde Natuurpunt tussen 2002 en 2011 belangrijke herstelwerken uit. Verschillende vennen werden opnieuw vrijgemaakt, heide werd hersteld en wandelpaden werden aangelegd. Meer dieren en planten, zoals de rugstreepad, veroverden opnieuw een plekje om te leven en ook de mens kreeg meer ruimte om op adem te komen in dit buitengewone gebied.

Dankzij LIFE Turnhouts Vennengebied kon Natuurpunt, samen met de Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en bos, dit prachtige stuk natuur nog mooier maken. Zo kunnen wij en onze kinderen ook in de toekomst nog genieten van het Turnhouts Vennengebied.

De vennen: voor een perfect witte kleur

De naam Turnhouts Vennengebied verklaart het al: in het gebied vind je zeer bijzondere vennen. Het zijn de parels van het gebied. Er groeien zeldzame soorten zoals waterlobelia, oeverkruid en drijvende waterweegbree. Vennen zijn van nature voedselarm, ze worden gevoed door regen- en grondwater. Als de omgeving vervuild is, zijn ook de vennen vervuild. Vroeger werd in sommige vennen textiel gebleekt. Dankzij de stabiele zuurtegraad en zuiverheid van de vennen verkreeg het textiel altijd de perfecte witte kleur. De faam van de Turnhoutse

textielblekers reikte al snel tot Duitsland en verder. Nu zijn de vennen belangrijk door hun hoge natuurwaarde voor vogels, insecten en enkele planten.

Een historisch verbond

Door de eeuwen heen vormde zich bos op de voedselarme zandbodem van onze Kempense heuvels. De komst van nederzettingen, 1500 jaar geleden, bracht allerlei veranderingen mee. De oorspronkelijke bossen werden ontgonnen en aangepaste landbouwmethoden deden hun intrede. Geleidelijk ontstond een weids landschap van akkers, heide, vennen en graslanden.

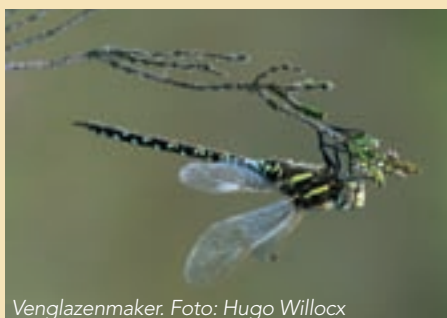
① Helpers op de hei

Onze voorouders hielden de Kempense heidelandschappen eeuwenlang in stand. Ze kaptten bomen voor brandhout of om er constructies en werktuigen mee te maken. Rondtrekkende kuddes peuzelden jonge bomen op, de heide werd plaatselijk gemaaid en de gestoken plaggen gebruikten ze als strooisel in de stallen. Dankzij die verschillende gebruiken verjongde de heidevegetatie regelmatig.

De laatste decennia verdwenen die methoden waardoor praktisch alle heidegebieden verbosten en vergrastten. Het open heidelandschap met zijn typische planten en dieren dreigt daardoor verloren te gaan. Natuurpunt schakelt daarom de hulp in van geiten, ezels, schapen... De verschillende grazers helpen vergrassing tegen te gaan en jonge bomen in toom te houden. Het Koeiven en de heide rondom werden dankzij het LIFE-project hersteld.

Geduchte rovers onder en boven water!

Rondom de vennen van het gebied zie je van het late voorjaar tot september verschillende libellen. De venglazenmaker is maar één van de 42 libellensoorten die zich perfect thuis voelen tussen de heide en de vennen. Zowel larven als volwassen exemplaren zijn geduchte rovers. Libellenlarven leven en jagen soms wel meer dan twee jaar in het water van de vennen. Daarna kruipen ze op het land uit hun larvenhuid. Eens volwassen scheren ze boven het wateroppervlak op jacht naar insecten.



Venglazenmaker. Foto: Hugo Willocx

De ijf verspreide vliegdennen en witte stammen van de berken springen het meest in het oog, maar ook dophei en pijpestrootje (gras) vallen op. Het Koeiven is ook opnieuw een thuis voor verschillende libellen, waaronder de bloedrode heidelibel, witsnuitlibel en venglazemaker.

Mestkevers en klapeksters

Het is leuk om naar de drollen van de grazers te kijken. Mestkevers graven gangen van wel een halve meter diep waarin ze de mest deponeren en hun eitjes leggen. Vervolgens eten de larven de mest op. De populatie mestkevers is enorm gestegen door heel het jaar rond grazers in te zetten. Ook de klapekster is tevreden, die vindt de mestkevers een echte lekkernij.

2 De schatkist van de heide

Op sommige plekken zie je dat er geplagd werd. Plaggen dient om de voedselrijke bovenste laag te verwijderen en om de zaden in de zaadbank van de hei terug boven te halen. De zaden van typische heideplanten zitten goed bewaard in een laag onder de grond. De zaadbank is de schatkist van

de vroegere heide. Bij het plaggen is het belangrijk de juiste diepte van de laag te kennen, anders bestaat de kans dat je ook de zaden verwijderd. Als er net geplagd is, zie je enkel een kale vlakte. Na enige tijd kiemen de zaden van de typische heideplanten en hierdoor ontstaan opnieuw mooie heides.

Het geheim

Het echte geheim van de unieke variatie in het gebied zit waar je het niet kan zien: in de grond. Daar is een ondiepe kleilaag aanwezig die zorgt voor unieke situaties. De kleilaag houdt water vast of tegen en kan ook bepaalde stoffen bufferen waardoor hun negatieve impact op de omliggende natuur daalt. In het landschap zie je hiervan overal de resultaten: de natte en droge heide, de graslanden, de libellen en de gele bloemen van de beenbreek.

3 Klein Engeland

Klein Engeland ligt op een "enge" strook tussen de vennen, midden in het gebied. De hoeve is het symbool bij uitstek van de 200 jaar lange ontginningsgeschiedenis van het Turnhouts Vennengebied. Het is een voormalige

verblijfplaats voor seizoensarbeiders van de weverij Borhgs Blijk. De Stad Turnhout opende hier in het voorjaar van 2010 een bezoekerscentrum in samenwerking met Trefpunt Toreke en Natuurwerk vzw. Tijdens de openingsuren kan je binnen terecht voor uitleg en een drankje. Je geniet er van streekproducten zoals Gageleer, Herteneer en verschillende biologische fruitsappen. Vanuit het bezoekerscentrum vertrekt ook de wandeling naar de Koeivenheide, die opgeluisterd wordt door de litanatuurtjes van Geert De Kockere.

4 Bijzonder gasten

Het Turnhouts Vennengebied is het hele jaar door een belangrijk gebied voor vogels. In het voorjaar en in de zomer broeden hier tientallen water- en weidevogels. Vanaf half februari staan delen van het Turnhouts vennengebied plasdras (zeer nat) en vormt het een paradijs voor doortrekkende en broedende watervogels en steltlopers. Ook de eenden verlaten de omliggende vennen en vertoeven op de plasdrasse weiden. Met wat geluk kan je een grutto, een bergeend of een kempiaan zien.



5 De wulpen en het Zwart water

In 1987 kocht Natuurpunt het eerste gebied, het ven Zwart water, dat wel 5 ha groot is! Ook nu nog is het één van de belangrijkste vennen van het Turnhouts Vennengebied. Elk jaar strijken er tussen maart en juli verschillende koppels wulpen neer om te broeden. De wulp is de grootste Europese steltloper. Met zijn gebogen snavel van wel 9 tot 15 cm lang, boort de wulp in de bodem om te zoeken naar ongewervelden, kleine diertjes. Hun karakteristieke roep "koer lie" is heel herkenbaar. Het zijn typische heidevogels die houden van de rust, de open heide, de vennen en de graslanden van dit gebied.

De wulp kreeg het steeds moeilijker door intensief beheer van graslanden. In het Turnhouts Vennengebied worden de graslanden extensief beheerd, dat wil zeggen dat ze pas laat in het voorjaar beweiden of gehooid worden. Daarom is het gebied een van de weinige plekken in de wijde omgeving waar de wulpen hun jongen ongehinderd kunnen grootbrengen. De vogels zijn zeer gevoelig voor verstoring. Om ze niet op te schrikken, is het Zwart water niet toegankelijk voor bezoekers tijdens het broedseizoen van maart tot juli. Maar vanaf het platform kan je altijd genieten van de natuurpracht en het jonge leven.



Foto: Els Peeters

6 De uitkijktoren en 7 het Bels lijntje

Op heldere dagen heb je vanaf de uitkijktoren een adembenemend zicht op het hele gebied. De kijktoren werd gerealiseerd dankzij het natuurinrichtingsproject Turnhouts Vennengebied West, in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en Bos. Je kan het afwisselende landschap goed bekijken. Tijdens elk seizoen zijn de vennen, de graslanden en de heiden telkens weer anders.

Fiets je graag? Je kan het Turnhouts Vennengebied vlot bereiken via het fietsknooppuntennetwerk en het Bels lijntje. Waar ooit treinen reden van

Turnhout over Baarle naar Tilburg loopt nu het fietspad Bels lijntje. In 1973 reed de laatste trein het traject. Die oude spoorwegbedding werd omgevormd tot een groene fietsroute en brengt je dwars door het gebied.



Agentschap voor
Natuur en Bos



FEITEN & cijfers



Turnhouts Vennengebied

Oppervlakte: circa 400 ha

In beheer sinds: 1987

Typische soorten: wulp, grutto, tureluur, regenwulp, Kievit, klokjesgentiaan, gentiaanblauwtje, beenbreek, levendbarende hagedis, klein warkruid, dopheide en struikheide.

Typische biotopen: (schrale) graslanden, droge heide, natte heide, eikenbos en vennen.

Je kan dit project steunen door een gift op IBAN BE56 2930 2120 7588 (BIC = GEBABEBB) met vermelding "gift Turnhouts Vennengebied – project 7716". Voor giften vanaf 40 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

Praktisch

Bereikbaarheid:

Met de trein kan je reizen tot Turnhout. Het plaatselijke fietspunt aan het station verhuurt fietsen. Kom je liever zelf met de fiets? Neem dan eens een kijkje op de website van het fietsknooppuntennetwerk. Ook de bus brengt je tot het gebied. Vanaf het station van Turnhout voert bus 460 je tot Klein Engeland of wat verder. Waar je kan parkeren, zie je op het wandelkaartje. Wie het gebied graag meerdere dagen verkent, kan misschien overnachten aan de rand van het Turnhouts Vennengebied op de camping de Baalse hei.

Toegankelijkheid:

Heel het Turnhouts Vennengebied is vrij toegankelijk op de paden. Om de rust van de aanwezige vogels niet te verstoren, vragen we om honden zeker aan de leiband te houden.

Openingsuren Klein Engeland:

- woensdag van 13u tot 17u
- zaterdag van 11u tot 17u
- zondag van 11u tot 17u

Van 24 april 2011 tem 30 september 2011:

- woensdag van 13u tot 18u
- zaterdag van 11u tot 18u
- zondag van 11u tot 18u



Bos voor iedereen groot succes

Op het einde van het Internationaal Jaar van de Bossen kan Natuurpunt met enige trots zeggen dat de campagne Bos voor Iedereen al een groot succes kende. Er werden al 212.332 boompjes gesponsord door particulieren en verschillende bedrijven. Hiermee konden we ruim 15 hectare grond aankopen. De eerste boompjes zijn ondertussen geplant. Op 20 november plantten duizenden boomliefhebbers maar liefst 25.000 bomen in Ninove en Sint-Katelijne-Waver. Een mooi begin.

Vele bedrijven steunden Bos voor Iedereen en zullen dit ook in 2012 doen. Hun bijdrage toont aan dat duurzame bosuitbreiding een belangrijk thema vormt in onze samenleving.

een pluspunt voor de natuur

natuurpunt 

Voor meer informatie over het steunen van Bos voor Iedereen, contacteer Ward Stulens, 015-29 72 47, ward.stulens@natuurpunt.be www.natuurpunt.be/bosvooriedereen





soms gaat kiezen vanzelf

- 2 tot 4 uur stoken voor 24 uur heerlijke stralingswarmte...
- geschikt voor alle houtsoorten, en ook voor pellets...
- verdient zich snel terug door lage brandstofkosten...
- een gezond binnenklimaat door infrarode warmte...
- topresultaten inzake rendement, CO₂, CO en fijnstof...
- meer dan 60 modellen, klassiek en modern, ook bakovens...
- voor oudere woning tot passiefhuis, ook met CV-optie...



De echte massieve speksteenkachel
... ook binnenin van speksteen!

INFORMATIE, VERDELERS, ACTIES, DOCUMENTATIE ?

Bezoek www.0155.dutry.info of bel 056 77 60 90

TULIKIVI BELGIUM, Jagershoek 10, 8570 Vichte.



*Vivara Natuurbeschermingsproducten
beleef de natuur!*

Voederhuis "Colorado"

Dit voederhuis past in elke tuin. Het dak kan opgetild worden om het voer bij te vullen. Het plexiglas sluit onder niet aan op de tafel, waardoor een constante hoeveelheid voedsel aangeboden wordt. 20 x 26,5 x 23 cm.

Art.nr.: 93018, Mediacode B2026

Nieuw!



93018
van ~~€ 24,95~~
voor **€ 19,95**



Bel nu 02-640.00.28 om dit voederhuis te bestellen of om onze gratis catalogus aan te vragen.
Kijk ook eens op WWW.VIVARA.BE voor meer informatie.


eurabo[®]
natuurlijk!

meer info op www.natuurpunt.be/dakisolatie

Houtwolisolatie FSC[®]

- uitstekend isolerend in winter én zomer
- ook akoestisch isolerend
- dampopen en vochtregulerend
- gemakkelijk te snijden en klemmen tussen houtwerk
- plaatsing zonder huidirritatie
- natuurvriendelijk (FSC- & Naturepluslabel)

Eurabo biedt kwalitatieve, bio- ecologische isolatiematerialen en FSC-gelabelde houtproducten aan, voor energiezuinige renovatie- en houtbouw, met deskundig advies voor vakman en consument.



STEICOflex



Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer



Natuurpuntleden:

10%
isolatiekorting

VISIT
NORWAY
.BE

NOORWEGEN... PROEF DE NATUUR

Foto: CH/www.visitnorway.com

Bestel nu onze brochure Noorwegen & Hurtigruten 2012
Ontdek de unieke Noorse natuur via hotels, vakantiehuizen of aan boord van
een Hurtigrutenschip

NordicInfo - Kasteelstraat 188 - 9255 Buggenhout - T. 052 55 52 54 - www.norge.be


NORDIC INFO
Uw Noorwegenspecialist

 **HURTIGRUTEN**

 **NORWAY**
POWERED BY NATURE
www.visitnorway.be

Campagne Bos voor iedereen

Startschot voor eerste nieuwe bossen

Tekst: Wim Sauwens

Wereldwijd gaan natuurlijke bossen erop achteruit. Ook in Vlaanderen vermindert nog steeds zowel de oppervlakte als de kwaliteit van de bossen. Natuurpunt gaf daarom dit jaar het startschot voor de campagne Bos voor iedereen waarmee nieuwe hoogwaardige bossen gecreëerd zullen worden in Vlaanderen. De afgelopen maanden sponsorden de leden van Natuurpunt, bedrijven en gemeentes ruim 200.000 bomen. 2011 betekende een zeer goede start voor de campagne en Natuurpunt deed zijn best om meteen geschikte gronden te zoeken en aan te kopen met de nieuwe middelen.

Zo konden we al 17 ha grond kopen op vier locaties in Vlaanderen. Zowel in Ninove, Sint-Katelijne-Waver, Loppem als Waarloos kan je binnenkort een nieuw stuk bos gaan bewonderen! Telkens sluiten de percelen aan bij bestaande bossen

zodat we er op termijn mooie ecologisch waardevolle bossen bij zullen krijgen. De nieuwe bossen liggen bovendien in de nabijheid van woongebied zodat de mensen hier met volle teugen van kunnen genieten.

Ondertussen gaat de zoektocht naar nieuwe bosuitbreidingslocaties verder en hopen we met de campagne elk jaar minstens 20 ha bos te creëren in Vlaanderen.

Zondag 20 november konden we, na een druk campagnejaar, eindelijk de handen uit de mouwen steken en de eerste bomen planten in Ninove en Sint-Katelijne-Waver. Er werden 25.000 bomen geplant door meer dan 1700 enthousiaste vrijwilligers op die twee locaties. Vele vrijwilligers waren zelf ook sponsor van de campagne en konden zo hun eigen boompjes planten.



Foto: Wim Dirckx



1 2



3 4



1 Ook Saartje Vandendriessche en Evy Gruyaert plantten mee. Foto: Wim Dirckx 2 Foto: Wim Dirckx 3 Foto: Ward Stulens
4 Foto: Edgard Verhasselt

In Ninove werd op die manier al één derde van het nieuwe stadsspeelbos ingericht. Dit bos, dat de nieuwe poort vormt van het natuurgebied Dendervallei, zal over enkele jaren volledig opengesteld worden voor de Ninoofse jeugd, die er naar hartenlust zal kunnen spelen. De stad Ninove en Belgacom-Proximus leverden hier een belangrijke bijdrage om de terreinen aan te kopen.

In Sint-Katelijne-Waver werd het startschot gegeven op 15 november door Record Bank, die de eerste 250 bomen plantten. Grany (Kraft-foods), één van

de grote sponsors van dit project, zorgde in het weekend voor een waar tentendorp, muziek en kindersanimatie. Tussen de randactiviteiten door werd er geplant door jong en oud en ondertussen konden de mensen genieten van een wandeling met gids in de Gasthuisbossen. Zo konden de deelnemers zien hoe het geplante bos er op termijn zal uitzien.

Voor diegenen die er niet bij waren, geen nood! In het voorjaar en najaar van 2012 organiseren we nieuwe plantevenementen. Via www.bosvooriiedereen.be houden we jullie verder op de hoogte!

Campagne Bos voor Iedereen 2012

Koop een bomenpakket voor 40 euro!

Ook in 2012 willen we nieuwe bossen aanplanten, en daarvoor hebben we jouw hulp nodig. *Hoe meer middelen we ontvangen, hoe meer gronden we kunnen kopen en inrichten als nieuwe ecologisch waardevolle bossen.*

Daarom roept Natuurpunt al haar leden op om hun steentje bij te dragen en een boompje op te zetten voor de campagne Bos voor Iedereen. Overtuig ook je vrienden, kennissen en collega's van het belang van bossen en koop samen boompakketten.

Voor 40 euro schenk je Natuurpunt 10 bomen én 10 vierkante meter grond waarop ze kunnen doorgroeien tot nieuwe bossen. Bovendien word je uitgenodigd om je bomen zelf te planten tijdens een van de plantevenementen.

Via overschrijving stort je jouw bijdrage op IBAN BE56 2930 2120 7588 - BIC GEBABEBB met vermelding van "project 3333 – bossen".

Mus & Mix

Jouw gids voor het interculturaliseren van natuur

Tekst: Carin Coryn & Jutta Kleber



Verteller Mulume Shitenge boeit jong en oud met natuurverhalen uit zijn geboortedorp. Foto: Jutta Kleber

Twee jaar geleden kreeg Natuurpunt Educatie groen licht voor een boeiend en uitdagend project. "Mus & Mix: voor meer (bio)diversiteit in de stad" is een uitnodiging aan de multiculturele bevolkingsmix in steden om met ons samen te werken. Niet alleen rond natuur en biodiversiteit maar ook rond duurzaam leven. Het resultaat is een inspiratiegids gebaseerd op een mix van ervaringen. Het project kwam tot stand met de steun van de Vlaamse overheid en kon leunen op de ervaring en kennis van het Minderhedenforum.

"Mus" in de projectnaam is een knipoog naar de huis-mus die het in het onze steden steeds moeilijker krijgt. "Mix" verwijst naar de rijke etnisch-culturele mix van mensen die de steden bevolken. Mus & Mix: de mix van stadsmensen die de biodiversiteit in de stad een helpende hand kunnen toesteken. Daar komt het op neer. Uiteraard is de praktijk wat complexer dan de theorie en liggen er geen pasklare oplossingen klaar. Mus & Mix had veel uit te zoeken, deed leerrijke ervaringen op en ging creatief om met educatie. Dat staat nu allemaal gebundeld in een 100 pagina's dik inspiratieboekje. Zodat mensen, groepen, organisaties en andere projecten mee kunnen profiteren van de boeiende ervaringen van Mus & Mix in het multiculturele landschap.

Tien keer anders

Het project liep in tien verschillende steden: Oostende, Brugge, Gent, Sint-Niklaas, Kortrijk, Antwerpen, Turnhout, Beringen, Brussel en Leuven. Mus & Mix ging er op zoek naar een publiek van etnisch-culturele minderheden dat open stond voor samenwerking rond natuur en biodiversiteit. In de ene stad werkten we daarvoor samen met gemeentelijke diensten, in een andere met organisaties van etnisch-culturele minderheden, elders waren diensten en vzw's met een dienstverlening voor etnisch-culturele minderheden onze partner. En af en toe maakten we zelfs plannen met geëngageerde individuen. Het werd snel duidelijk dat elke stad op het vlak van interculturaliteit een eigen context en complexiteit bezit. En dat elke stad in haar werking van en met andere culturen een andere weg volgt.

Multicultuur voor het voetlicht

Natuurpunt Educatie heeft veel ervaring met natuur-educatie. Dat was ook voor Mus & Mix de basis. Maar daarnaast vroegen de partners van het project vooral een nieuwe kijk en een creatieve aanpak. Hoe doe je dat, samen met mensen uit andere leefwerelden aantrekkelijke educatieve natuuractiviteiten op touw zetten? Luisteren helpt, met open geest communiceren en betutteling achterwege laten is een voorwaarde. En de deelnemers zien als verantwoordelijke individuen met een eigen visie. Die attitude werkt verrijkend bij alle doelgroepen. Maar als je voor interculturaliteit gaat, moet je er zeker op letten.

"Betrokkenheid bij natuur en biodiversiteit stimuleer je door de natuur in te trekken"

Alledaagse natuur

Betrokkenheid bij natuur en biodiversiteit stimuleer je door de natuur in te trekken om er kennis en inzichten te delen. Maar de praktijk leert dat het multiculturele publiek niet zo spontaan deelneemt aan initiatieven. Daarom zocht Mus & Mix naar andere manieren om natuur dichterbij te brengen. En dan blijkt dat met wat inventiviteit je bij heel veel dingen uit het dagelijkse leven de link kan leggen met natuur. De meest populaire invalshoeken zijn ook de meest alledaagse: eten, gezondheid, kinderen, creatief bezig zijn en geld uitsparen. De invalshoek "eten" kan je bijvoorbeeld invullen met seizoensgroenten en biologische kweek.



Asielzoekers van het Rode Kruis-opvangcentrum Sint-Niklaas staken op het domein van Natuurhuis Panneweel een helpende hand toe bij beheerswerken. Foto: Jutta Kleber

En dan kan je verbanden leggen met achteruitgang van natuur, andere manieren van groenten kweken, pesticiden die het bodem- en insectenleven vernietigen, zorgen voor de gezondheid van je gezin, de rijke smaken van oude variëteiten, agrarische biodiversiteit. Om die onderwerpen bespreekbaar te maken, kan je na een korte voorstelling, samen “bewust” seizoensgebonden en biologisch inkopen doen en een heerlijke maaltijd bereiden.

“Verhalen zijn vaak opvallend universeel”

Duurzaam voor natuur en mens

Bij een creatief publiek kan je samenwerken rond de invalshoeken “creatief bezig zijn” in combinatie met “geld uitsparen”. Link dat aan het hergebruiken van afgedankte kledij en je krijgt een boeiende workshop met uitwisseling van ideeën en verhalen tussen culturen. Het resultaat is goed voor de portemonnee: een winterrokje voor kinderen uit een afgedankte trui, een kussensloop van een T-shirt of een handtas uit een broek ... De duurzaamheid van hergebruik is een antwoord op de desastreuze intensieve katoenteelt, monoculturen die de biodiversiteit bedreigen, aan fleece-plastic, de uitputting van grondstoffen en zoveel meer.

Verhalen als bindmiddel

Bij multiculturele contacten heb je wel eens te maken met Babylonische spraakverwarringen. Maar laat dat geen hinderpaal zijn. Het zijn de verhalen waar het om draait en die zijn vaak opvallend universeel. Voor het intercultureel festival Kultour 11 in Sint-Niklaas ontwikkelde Mus & Mix een tentoonstelling “Ooievaars zonder papieren”. Er hoorden ook vertellessies bij

en een boekje met ooievaarsverhalen uit Marokko, Mauretanië en de Arabische wereld. Bij ons brengt de ooievaar de kindjes, maar ook in andere culturen staat hij blijkbaar bol van de symboliek.

Natuurbeheer en inburgering

De organisaties, verenigingen, overheden, projecten en mensen die het Mus & Mix-publiek vertegenwoordigen, appreciëren de samenwerking rond activiteiten waarin creativiteit, genieten, verhalen en uitwisseling van ideeën centraal staan. Maar je kan ook letterlijk gaan samenwerken: door aan vrijwilligerswerk te doen. Binnen het project kwam die aanpak pas laat aan bod, maar ze heeft veel potenties. Met mensen uit een naburig opvangcentrum ging Mus & Mix in het Natuur.huis Panneweel beheerswerken uitvoeren, waarna confituur en soep werd gemaakt met zelf geoogste ingrediënten. Voor iedereen was het een verrijkende ervaring. Bert Raets, coördinator van het Panneweel formuleerde het zo: “Het doet iets met de beeldvorming. Ook de man in de straat had vragen over het multicultureel publiek rond het Panneweel, maar na toelichting reageerden buurtbewoners merkbaar positief.”

Het aanbod dat gedurende het project werd ontwikkeld wordt opgenomen in het Portfolio van Natuurpunt Educatie. De opgebouwde relaties met organisaties en mensen willen we in de toekomst verder laten leven in nieuwe activiteiten, met een overkoepelende begeleiding vanuit het secretariaat. Mus & Mix biedt zo voor de hele natuurbehoudsbeweging een opstap naar meer diversiteit.

De inspiratiegids is gratis te verkrijgen via 014-47 29 55 of educatie@natuurpunt.be.

20 jaar LIFE



Investeren in Europese topnatuur

Voor de Europese Unie is het LIFE-programma al 20 jaar lang het instrument om projecten rond milieu en natuur in Europa financieel te ondersteunen. Met 22 LIFE-projecten op de teller speelt Natuurpunt in Vlaanderen een voortrekkersrol.

Tekst: Karolien Van de Velde

Eind jaren '70 groeide stilaan het bewustzijn dat er actie nodig was om de Europese natuur te beschermen tegen bedreigingen zoals grondwater- en luchtvervuiling, de opwarming van de aarde en de achteruitgang van bepaalde dier- en plantensoorten. Tegelijkertijd beseften de Europese landen dat ze meer moesten samenwerken om het biodiversiteitsverlies te stoppen. Dieren en planten snakten immers naar waardevolle natuurgebieden die in verbinding staan met elkaar. Een grensoverschrijdende aanpak drong zich op.

“LIFE zorgt voor opmerkelijke resultaten”

Een eerste belangrijke mijlpaal in een gecoördineerd Europees milieubeleid was de Vogelrichtlijn uit 1979. Die verplichtte de lidstaten van de EU om Speciale Beschermingszones of “Vogelrichtlijngebieden” aan te duiden die belangrijk zijn voor het voortbestaan van alle Europese vogelsoorten. In 1992 volgde de Habitatrichtlijn, een tweede mijlpaal in de Europese natuurgeschiedenis. Die richtlijn legde de bescherming

van waardevolle habitats, fauna en flora in de Europese lidstaten vast. De Speciale Beschermingszones van de Habitat- en Vogelrichtlijn vormen samen Natura 2000, een ecologisch netwerk van onschatbare waarde dat zich uitstrekt over 27 landen.

Steun voor voorbeeldprojecten

Om de ontwikkeling van de Natura 2000-gebieden financieel te steunen, richtte de EU in 1992 het LIFE-fonds op. Het geld van LIFE gaat naar projecten die als voorbeeld kunnen dienen voor het hele Europese natuurbeleid. Voor die modelprojecten draagt Europa maximaal de helft van de kosten. In het geval van prioritair soorten of habitats, kan dat aandeel zelfs oplopen tot 75 %. Sinds de EU LIFE in 1992 lanceerde, ontvingen in België al 139 projecten financiële steun van Europa. In totaal goed voor 116,6 miljoen euro.

Het LIFE-programma ondersteunt drie soorten projecten: rond milieubeleid en -beheer, natuur en biodiversiteit en informatie en communicatie. In Vlaanderen speelt Natuurpunt een sleutelrol op het vlak van LIFE-projecten rond natuur en biodiversiteit. Met 22 LIFE-projecten op de teller is Natuurpunt recordhouder in Europa.

In die projecten ijvert Natuurpunt voor het herstel, beheer en behoud van bedreigde habitats. Bovendien wordt er geïnvesteerd in de bescherming van kwetsbare dier- en plantensoorten. Maar daar blijft het niet bij. Natuurpunt probeert ook zoveel mogelijk mensen te betrekken bij de natuurherstelprojecten. Zo krijgen de professionele beheerploegen hulp van lokale vrijwilligers van Natuurpunt. Ook andere spelers die actief zijn in het landschap, zoals bijvoorbeeld landbouwers, worden zo veel mogelijk betrokken bij de projecten. Verder verspreidt Natuurpunt op geregelde tijdstippen informatie om omwonenden op de hoogte te houden van de herstelwerkzaamheden. Maar natuurlijk wil Natuurpunt mensen ook laten genieten van de resultaten van de natuurherstelprojecten. Bewegwijzerde paden zorgen voor urenlang wandelplezier, infoborden vertellen bezoekers meer over het gebied en in de bezoekerscentra kunnen mensen terecht voor meer achtergrondinformatie en praktische vragen.



Landschap De Liereman. Foto: David Verdonck



Het aantal broedparen van de nachtzwaluw neemt sterk toe. Foto: Vilda/Yves Adams

Grootscheeps heideherstel in Landschap De Liereman

Een van de grootste LIFE-projecten van de afgelopen jaren is Landschap De Liereman in de Antwerpse Kempen. Het Landschap De Liereman ontwikkelde zich dankzij de heidelandbouw tot een natuurparel met witte landduinen, paarse heiden, blinkende vennen, bloemrijke graslanden, venige moerassen en gevarieerde bossen. Maar vanaf de jaren 1950 kwam de klassieke heidelandbouw in verdrinking door

moderne landbouwtechnieken. Moerassen zoals de Liereman werden verlaten met verbossing tot gevolg. De landduinen werden beplant met naaldhout en weekendverblijven schoten als paddenstoelen uit de grond. Overal waar mogelijk werd de heide grootschalig ontgonnen door ontwatering, nivellering en bemesting. In 1959 zijn vrijwilligers gestart met de bescherming van Landschap De Liereman. Omdat de bedreigingen hierdoor niet structureel opgelost waren, werd door Natuurpunt een LIFE-project ingediend dat in 2004 is gestart. LIFE Landschap de Liereman was geboren.

“Natuurpunt blijft zich inzetten voor Europese topnatuur”

Het project liep van 1 januari 2004 tot 30 september 2010. Het totale projectbudget was 3,8 miljoen euro waarvan de Europese Commissie 1,5 miljoen euro voor haar rekening nam. Een belangrijke actie van LIFE Landschap de Liereman was het aankopen van gronden. Hét middel bij uitstek om doelhabitats op lange termijn te beschermen. Tijdens LIFE Landschap de Liereman werden de heidehabitats grootschalig hersteld in mozaïek met boshabitats. Verder creëerde Natuurpunt op historische locaties vennen door het afgraven van laagten en werden een aantal weekendvijvers vernatuurlijkt. Ook de heischrale graslanden werden hersteld. Natuurpunt verbeterde bovendien de leeftijd- en soortenvariatie in het bos door de monotone naaldbossen te dunnen en exoten zoals de Amerikaanse vogelkers te bestrijden. Na een studie werd ook de hydrologie in het gebied hersteld. Tenslotte kon Natuurpunt enkele weekendverblijven verwijderen, wat bijdroeg tot het herstel van het heidelandschap.

LIFE Landschap de Liereman was ook een zegen voor de bezoekers van het natuurgebied. Zo werd er in het bezoekerscentrum een permanente tentoonstelling ingericht die alle aspecten van het gebied (inclusief archeologie) belicht. Verder kunnen bezoekers er een wandelfolder en infobrochure over het project afhalen. Ook het vernieuwde wandelpaden-netwerk met zes bewegwijzerde wandelpaden en begeleidende informatieborden vormen een surplus voor bezoekers van het gebied. Tot slot werd de observatietoren in het deelgebied Landschap De Liereman aantrekkelijker gemaakt met twee infopanelen met aquareltekeningen van de hand van een lokale kunstenaar.

Ook de komende jaren zal Natuurpunt zich blijven inzetten voor de Europese topnatuur. In 2011 gingen nog twee nieuwe LIFE-projecten van start: LIFE Kleine Nete en LIFE Itter & Oeter, goed voor 4 miljoen euro Europese steun. Verder heeft Natuurpunt nog LIFE-projecten lopen in de Grote Netevallei, Averbode Bos en Heide, het Vlaamse veldgebied, de Abeekvallei, het Turnhouts Vennengebied, het Dommeldal, Visbeek en in Voeren.

LIFE zorgt voor nieuw leven: enkele opmerkelijke resultaten

Het aantal broedparen van de nachtzwaluw nam in Landschap De Liereman toe van 2 naar 11. Ook in het Hageven (LIFE Dommeldal) groeide het aantal broedende nachtzwaluwen sterk na heideherstel.

In de Damvallei nam de populatie kleine valeriaan spectaculair toe van 20 bloeiende exemplaren tot ongeveer 1500 bloeiende planten. Zeldzame plantensoorten, zoals moeraskartelblad en cypergrassen, keerden er terug dankzij het LIFE-project.

Na baggeringswerken In het Turnhouts Vennengebied kwam de waterlobelia, een plantensoort die in Vlaanderen met uitsterven bedreigd is, weer tot leven. Ook tal van andere venplanten konden er sterk uitbreiden.

Mede dankzij het LIFE-project groeide de Uitkerkse Polder uit tot het grootste broedgebied voor weidevogels in Vlaanderen.

Het Grote Netewoud (LIFE Grote Nete) kreeg in 2010 de prijs voor meest ottervriendelijke natuurgebied, ook al zit er nog geen otter.

Natuurpunt herstelt Stappersven na heidebrand

Eind mei raasde een felle heidebrand over de Kalmthoutse Heide en het Stappersven. De gigantische vlammenzee legde ongeveer 600 ha natuurgebied in de as met alle rampzalige gevolgen van dien voor de fauna en de flora in één van Vlaanderen's mooiste gebieden. Vandaag werkt Natuurpunt met man en macht, dozijnen vrijwilligers en zelfs kleine grazers aan het herstel van de heide, zodat die volgend jaar weer prachtig paars kan kleuren.

Tekst: Kevin Lambeets

Een verwoestende vlammenzee

Op woensdagmiddag 25 mei 2010 werd een brandhaard ontdekt in de Kalmthoutse Heide ter hoogte van de Putse Moer. Al snel ontwikkelde de brand zich tot een rampzalige, felle heidebrand die op twee dagen zo'n 600 ha van Europa's topnatuur in de as legde. Nooit eerder zagen we in Vlaanderen een natuurramp van dergelijke omvang. Een goede nazorg is noodzakelijk om de heide in al haar facetten te herstellen. De kosten worden op 3 miljoen euro geraamd.

“Na de heidebrand gingen vrijwilligers onmiddellijk aan de slag”

Ook het Stappersven, aangekocht door Natuurpunt, ontsnapte niet aan de vlammen. Zowat 40 van de 362 ha die Natuurpunt beheert, werden vernield. De droge en natte heide ten westen en noordwesten van het grote Stappersven gingen volledig in vlammen op en daarbij werd het leefgebied van de gladde slang sterk aangetast. De bossen in het Stappersven werden wel gespaard.



Verwijderen van de verbrande bomen. Foto: Luc Crols

Hoe gaat het met het Stappersven?

Begin juni werk het Stappersven opnieuw toegankelijk voor het publiek, nadat ze na de brand op politiebevel werden afgesloten, maar verstoringsgevoelige plekken zoals De Nol en de Nolsse Duinen bleven nog ontoegankelijk.

Natuurpunt riep na de brand op om waarnemingen uit het Stappersven zo nauwkeurig mogelijk te noteren en door te geven via waarnemingen.be. Zo konden de gevolgen van de heidebrand voor fauna en flora snel in kaart gebracht worden. Ook vandaag zijn je waarnemingen nog steeds welkom, om het herstel van het gebied nauwkeurig op te kunnen volgen.

Alle middelen worden ingezet voor het herstel

Na de heidebrand gingen de vrijwilligers van Natuurpunt onmiddellijk aan de slag om het fors groeiende pijpenstrootje te bedwingen. Door manueel te maaien met de bosmaaier en het maaisel af te voeren werden grote delen van de vergraste zone terug open gemaakt. Op de overgang van de landduinen naar de natte heide werd lokaal de bovenste bodemlaag manueel gehopperd. Dat is een zeer arbeidsintensieve beheertechniek, tussen maaien en plaggen, waarbij de vegetatie en een deel van de bovenste humuslaag worden verwijderd.

Samen met de gemeente Kalmthout en het Agentschap voor Natuur en Bos werd een grootse vrijwilligersdag georganiseerd waarbij maar liefst 200 vrijwilligers aan de slag gingen in het natuurgebied!

Meer open zones werden tussen juli en oktober 2011 begraasd met een relatief kleine kudde schapen van het ras "Entre-Sambre-et-Meuse". Dit gebeurde binnen verplaatsbare rasters. Begrazing in heide heeft als



Leefgebied van de zeldzame boomleeuwerik wordt hersteld. Foto: Vilda/Yves Adams

voordelen dat meer afwisseling wordt gegenereerd (structuurvariatie), maar kan nadelig zijn omdat een te intense vertrapping het bodemprofiel verstoort. Gelukkig zijn schapen minder log dan grote grazers en zorgen hun kleine pootjes zelfs voor goede kiemingsomstandigheden op microschaal. Het is nu afwachten tot 2012 om te zien welke beheermaatregelen meer of minder gunstig waren.

Leefgebied van zeldzame soorten wordt uitgebreid

Uit veiligheidsoverwegingen en omwille van sanitaire redenen (aantasting door houtkevers) worden de verbrande bomen, meestal grove den, in de nabijheid van wandelpaden verwijderd. In oktober en november kapte een aannemer ongeveer 12 ha met verbrand naaldhout. De rechte stammen werden verkocht voor aanmaak van vezelplaten, terwijl het kroonhout en te grillige bomen werden versnipperd en afgevoerd als energiehout. Ongeveer twintig overstaanders

per hectare werden gespaard. Zoals het voorliggend beheerplan voorschrijft, maken verbrande bomen plaats voor een meer gevarieerd landschap waar afwisselend boomrijke heide en meer open vegetaties – zoals landduinen en duinheide – worden opgevaardeerd. Daarmee wordt het leefgebied van zeldzame soorten zoals de gladde slang, de nachtzwaluw en de boomleeuwerik uitgebreid. Die soorten staan allemaal vermeld op de Habitat- of Vogelrichtlijn. Grillige overstaanders die nog verspreid zijn in dit

“In 2012 moet de heide het Stappersven opnieuw paars kleuren”

halfopen landschap, vormen een voedselbron voor tal van insecten en de zwarte specht.

Op zeer kwetsbare stukken worden verbrande bomen manueel gekapt door het beheerteam van Natuurpunt en afgevoerd met behulp van trekpaarden in plaats van machines. Op die manier wordt de bodem en de aanwezige fauna minder verstoord.

In de toekomst wil Natuurpunt enkele zones plaggen op de gekapte zones. Die situeren zich enerzijds in de droge sfeer (ca. 6 ha; herstel boomrijke heide, landduin-duinheide) en anderzijds in de overgangszone naar de natte heide (ca. 1 ha), een ideale groeiplaats voor zeldzaamheden zoals beenbreek en klokjesgentiaan. Door middel van het plaatsen van een 16 ha groot begrazingsraster kan Natuurpunt volgend jaar de sterk vergraste zones meer gericht begrazen. Hiervoor wordt steevast samengewerkt met een ervaren herder uit de streek. Het is nu wachten op de erkenning van het Stappersven als natuurreservaat vooraleer we die werken kunnen uitvoeren.

Steun het herstel na de grootste heidebrand

In mei 2011 vernielde een grote brand de Kalmthoutse Heide en het Stappersven. Natuurpunt gaat het leefgebied van gladde slangen en boomleeuweriken zo snel mogelijk herstellen. In 2012 moet de heide het Stappersven opnieuw paars kleuren! 150.000 euro is nodig om de grote werken uit te voeren en **jij kan hieraan meehelpen**. Doe een online schenking om de heide weer mooi te maken! Surf naar www.natuurpunt.be/steunstappersven en doe je gift.

PS: Voor elke gift vanaf 40 euro ontvang je automatisch een fiscaal attest!

JNM en Natuurpunt

“We halen veel wederzijdse voordelen uit de samenwerking”

Wim d’Hooge en Melissa Vermylen, voorzitter en piepverantwoordelijke van JNM-afdeling Pallieterland en Marc Vermylen, voorzitter van Natuurpuntafdeling De Wielewaal vertellen hoe Natuurpunt en JNM elkaar kunnen versterken door samen te werken.

Tekst: Brecht Devloo

Werkt JNM Pallieterland samen met één lokale Natuurpuntafdeling?

Wim: In het werkingsgebied van JNM Pallieterland zijn drie Natuurpuntafdelingen actief. Met elk van de drie afdelingen hebben we een goede relatie. Natuurpuntafdeling Oude Spoorweg maakt graag plaats in hun afdelingstijdschrift voor onze activiteitenkalender en samen met afdeling Schijnvallei organiseerden we al enkele activiteiten. Aangezien de JNM-werking zich vooral in de regio van Natuurpuntafdeling De Wielewaal afspeelt, gaat onze samenwerking nog verder.

Sinds wanneer werken jullie samen?

Melissa: De samenwerking startte een jaar voor ik lid werd, geloof ik. 10 jaar geleden organiseerde JNM Pallieterland de eerste natuurbeheeractiviteiten in ‘t Hutteke, een hooilandje dat nu deel uitmaakt van natuurgebied de Grote Nete.

Marc: De jeugdige JNM’ers kunnen maar beperkt teruggraven in de tijd. De eerste samenwerkingen dateren volgens mij al van 30 jaar geleden, toen JNM nog een Wielewaaljeugdafdeling was.



Foto: Brecht Devloo

Wat doen jullie zoal samen?

Marc: Voor de druk en verzending van beide afdelingstijdschriften werken we nauw samen. Het Zomerklokje van JNM Pallieterland wordt samen met de Karekiet van Natuurpuntafdeling De Wielewaal gedrukt en zit er middenin. Het is een kleine moeite voor onze redactie, maar het is veel werk gespaard voor de JNM'ers. De tijdschriften worden vervolgens naar alle Natuurpunt- én JNM-leden in de regio verzonden. Als dat geen mooi voorbeeld is van wederzijdse promotie!

Melissa: We leren graag iets bij over specifieke natuurgebieden of soorten. Op zo'n momenten springen de gidsen van Natuurpunt ons graag te hulp: voor een piepactiviteit of tijdens de familiedag voor de ouders ... noem maar op! Als dank helpen we op het spaghettifestijn en de speculaasbak, waarvan de winst naar de natuurgebieden gaat.

Wim: Voor natuurbeheeractiviteiten hebben we veel te danken aan Natuurpunt. Zij zorgen voor het werk en al het werkmateriaal. En als we een kamp organiseren voorziet Natuurpunt een kampplaats. Dit jaar organiseren we in september het Guidokamp in een gebied dat we met de afdeling al bijna 3 jaar zelfstandig beheren.

Hoezo? Beheert JNM Pallieterland zelfstandig een gebied?

Wim: Tijdens een bestuursweekend van JNM Pallieterland ontstond het idee om een natuurgebied met de afdeling te beheren. We lieten ons oog vallen op het Rietveld, een klein gebiedje dat al een tijdje niet meer beheerd werd door Natuurpunt. Natuurpunt was zeer blij met dit voorstel en zo werd afdeling Pallieterland "peter" van het gebied. We staken de handen onmiddellijk uit de mouwen en doopten het gebied Guidoland. In het gebied organiseren we heel wat leuke activiteiten, zowel natuurbeheer als natuurstudie.

In welke mate beheert JNM dit gebied zelfstandig?

Wim: Het beheerplan van Natuurpunt geeft richtlijnen over het beheer, maar biedt nog veel vrijheid voor een eigen aanpak. En voor advies kunnen we steeds terecht bij Natuurpunt. Verder doen we in Guidoland wat we willen.

Marc: In het verleden maakten we soms de fout om JNM'ers iets te veel te sturen of op de vingers te kijken, waarna de samenwerking weer wat verwaterde. Die fout maken we niet meer, JNM'ers moet je wat vrijheid geven.

Is de samenwerking altijd vlot verlopen?

Marc: Een samenwerking tussen JNM en Natuurpunt is sterk afhankelijk van bepaalde voortrekkers. Opvolging vinden is vaak moeilijk, waardoor de samenwerking in het verleden vaak met ups en downs



JNM-er actief in Guidoland. Foto: Stijn Baeten

verliep. Maar de laatste jaren zien we alleen maar ups! Ik heb veel bewondering voor de inzet van jongeren die naast hun studies in een andere stad nog zoveel energie in hun afdeling steken.

Wat kunnen jullie andere afdelingen aanraden?

Wim: Als JNM-afdeling lijkt me het een eerste en makkelijke stap om af en toe een natuurbeheeractiviteit uit te voeren in de gebieden van Natuurpunt. Nog veel beter is een eigen natuurgebied(je) te beheren met de afdeling. Het geeft veel voldoening om de evolutie ervan te volgen. We zien er zelfs ons actief ledenbestand door stijgen. Verder is samenwerken op het vlak van promotie een echte aanrader.

Marc: We halen veel wederzijdse voordelen uit de samenwerking. Natuurpuntafdelingen zou ik aanraden om de JNM-afdelingen bij een samenwerking wat vrijheid te geven. Want om streng toegekeken te worden, gaan jongeren niet naar JNM. Door zelfstandigheid aan te moedigen, worden de jongeren ouder en wijzer...

Brecht: En de ouderen?

Marc: ... die worden gewoon ouder...

Meer info:

www.jnm.be/pallieterland;

www.natuurpuntdewielewaal.be





Haboe Natuur Speurders!

De winter komt eraan! Binnenkort zit alles (hopelijk) onder een knus wit deken.

Piepel en Soeza

Vogels voeren & Beloeren

Al enkele jaren kan je samen met Natuurpunt vogels tellen. Waarom? Wel, enkel door te tellen kom je te weten of er meer of minder merels, koolmezen of heggenmussen zijn. Wanneer er jaar na jaar telkens minder pimpelmeesjes zijn, is het tijd voor actie en moet er onderzocht worden hoe dat komt. Heel belangrijk dus dat je meetelt!

Je kan de vogels in de tuin helpen door vetbollen met lekkere zaden te hangen, pinda's lusten ze ook. Als je ook de vogeltjes die liever op de grond hun kostje zoeken wil verwennen, kan je aan mams of paps vragen om strooivoer te strooien. Appels uit de fruitschaal met een rot plekje op kan je in twee snijden en buiten

leggen. De merels en lijsters zullen je dankbaar zijn!

Doen!

- Vogels voeren en beloeren en samen met paps, mams, oma of opa de telfolder invullen!
- Rommelige plekjes laten in de tuin
- Een groot vel papier met twee (kijk)gaatjes erin op het raam plakken. Zo kan je naar de vogels kijken zonder dat ze jou zien en vliegen ze niet weg.

Niet doen!

- Gezouten spek hangen voor de vogels. Dit zout is niet goed voor hen, ongezouten spek is beter.
 - Zout of suiker bij het water in hun drinkschaaltje doen. Hiervan krijgen ze nog meer dorst. Beter is het (bevroren) water regelmatig te verversen.
 - Plotse bewegingen maken en zo de vogels wegjagen. Ze hebben al hun energie en hun kracht nodig om de winter te overleven.

Wist je dat:

In de winter zitten heel wat van onze vogels in Afrika om te overwinteren, denk maar aan de zwaluwen. Zwaluwen zijn insecteneters, ze vullen hun maagje met vliegjes, mugjes enz. Zaden, planten of fruit lusten ze niet, ze kunnen enkel insecten eten. Daarom trekken ze voor de winter naar Afrika, daar zijn het hele jaar insecten genoeg te vinden. Mezen smullen in de lente en zomer van rupsjes en bladluizen (insecteneters dus) maar 's winters kan hun maagje ook zaden aan. Straf hé!



Buiten!

In de winter moet je vast en zeker eens naar het bos. Een lekker warme jas aan, muts op je hoofd en vingertjes in lekkere warme handschoenen. Vooral als het net gesneeuwd heeft, is het bos dubbel zo spannend. Je bent er helemaal alleen, het is er muisstil en met wat geluk vind je diersporen in de sneeuw. Echt iets voor een natuurspeurder ...

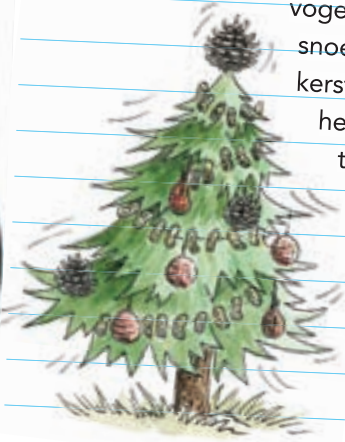
Micro-Macro

Weet je wat dit is? Mail je antwoord vóór 15 februari 2012 naar natuurspeurder@natuurpunt.be en maak kans op een aankoopbon ter waarde van 10 euro in onze Natuur.winkel. Doen!



Groene vuile vingers:

Heb je wat bomen in de tuin? Hangen mams (of paps) soms van die mooie kerstbollen of kerstlampen erin? Vervang ze dit jaar eens door vetbollen en pindanetjes. Met al die vogels die ervan komen snoepen wordt jullie kerstboom nog mooier en hebben de vogels in je tuin (of die van oma en opa) dit jaar ook een zalige kerst.



De natuur in

De jonge sporezoeker

Overal zijn aanwijzingen van dieren te vinden. Of je nu op een besneeuwde ondergrond loopt of in een weiland of bos bent, als je goed kijkt vind je overal sporen van dieren. Dat kan vanalles zijn: afdrucken van klauwen, vraatsporen aan bomen, etensresten of veren. Dit rijk en aantrekkelijk geïllustreerde boek daagt kinderen uit om de aanwijzingen te interpreteren en een collectie te maken van de geweldige bewijzen die ze op hun ontdekkingstocht vinden. De jonge sporezoeker is het perfecte boek om van elk kind een aanstormende natuuronderzoeker te maken.

Te koop in onze Natuur.winkel
 Prijs: 15 euro, ledenprijs: 13,5 euro
www.natuurpunt.be/winkel



THE IMAGE OF NATURE

In dit boek neemt natuurfotograaf Wouter Pattyn je mee op ontdekkingsstocht doorheen de mooiste natuur. Een fotoboek om betoverd te worden door weergaloze beelden, als kijkboek voor het slapen gaan of om lekker languit te genieten. Een boek

doorspekt met leuke anekdotes en interessante weetjes dat de natuurliefhebber raakt en de natuurfotograaf prikkelt.

Te koop in onze Natuur.winkel!
Prijs 30 euro, ledenprijs 27 euro
www.natuurpunt.be/winkel



Eekhoorn, egel en konijn boven in Zoogdierentelling

Op 16 en 17 oktober 2011 organiseerde Natuurpunt een grote Zoogdierentelling. De eekhoorn, de egel en het konijn werden op het grootste aantal plaatsen geteld. De eekhoorn staat op kop. Niet verwonderlijk want hij is een regelmatig tuinbezoeker en overdag actief. Bovendien deden we een speciale oproep om waarnemingen van die soort door te geven. Op de tweede plaats qua verspreiding staat de egel. Het konijn volgt als derde maar staat wel op de eerste plaats wat het aantal en het aantal tegelijk waargenomen individuen betreft. Dat komt omdat het beestje in kolonies leeft. Je kan de resultaten zelf bekijken en statistieken maken per soort of per provincie op www.waarnemingen.be. Bovendien kan je er nog altijd waarnemingen van zoogdieren doorgeven.

Foto: Luc Meert



Natuurpunt wint Groen Jefke

Op 9 november 2011 werden de Groene Jefkes, de ludieke prijzen voor de lidverenigingen van de Bond Beter Leefmilieu (BBL), uitgereikt. Natuurpunt sleepte de prijs van Vereniging de Luxe in de wacht. Chris Steenwegen, algemeen directeur van Natuurpunt, nam de prijs in ontvangst. In de wedstrijd van de BBL was keuze tussen 23 kandidaturen en meer dan 500 mensen brachten hun stem uit. Ook in de categorie vrijwilliger met het meest groene hart deelt Natuurpunt in de prijzen. Winnaar is Eric Vandorpe uit Kuurne. Hij is onder meer actief binnen de Natuurpuntafdeling De Vlasbek. In de categorie meest innoverend project viel het JNM-poelenproject in de prijzen. Alvast bedankt aan alle Natuurpunters die hun stem uitbrachten!

ARGUSfotowedstrijd: stem op jouw favoriete beeld!



De ARGUSfotowedstrijd bereikte met 10.902 inzendingen van 1488 fotografen een nieuw record!

Op 14 december beslist de jury welke foto's de finale behalen. Vanaf 19 december staan de finalisten op www.argusfotowedstrijd.be. Tot 29 februari kan je stemmen op jouw favoriete beelden. Zo kan je mee bepalen welke beelden de prijs van het publiek zullen krijgen. Bovendien maak je zelf kans om een prachtige compacte Leica-camera of een ARGUSfotoboek te winnen. Zeker doen dus!





Vrijwilliger in de kijker

"Ik ben niet het prototype Natuurpunter"

Jong, enthousiast en energiek: Sara Van de Loock zorgt voor dynamiek binnen Natuurpuntafdeling Aalst.

Tekst & foto: Karolien Van de Velde

Hoe belandde je bij Natuurpunt?

Ik werd enkele jaren geleden lid van Natuurpunt. Een paar jaar later voelde ik aan dat ik iets zinvol wou doen naast mijn werk. Ik koos voor Natuurpunt omwille van de

positieve uitstraling. Vervolgens was het afwachten hoe ik in de groep zou passen want ik ben niet het prototype Natuurpunter. Maar ik voelde mij direct goed. Onze voorzitter Rik De Baere en de andere vrijwilligers waren blij dat ik een steentje wou bijdragen, ook al kende ik niet veel van natuur.

Waar zet je je voor in?

Ik werk vooral aan het commerciële luik: mensen warm maken en warm houden voor Natuurpunt. We hebben veel leden, maar we ijveren voor een grotere opkomst bij onze activiteiten. Daarom gaan we de activiteiten vroeger plannen, beter aankondigen en leuker invullen. Zo willen we volgend jaar de laagdrempelige cursus "Natuur voor groentjes" organiseren. Ik hoop dat we ook meer gezinsactiviteiten kunnen organiseren waarbij ouders en kinderen samen de natuur ontdekken.

Wat wil je nog bereiken?

Ik merk dat mensen vaak enthousiast zijn over Natuurpunt, maar drempelvrees hebben. Zo is er binnen onze afdeling enorm veel kennis rond natuur en is iedereen heel gepassioneerd. De groep lijkt zo meer gesloten dan hij eigenlijk is. Terwijl ook mensen die niet veel afweten van dieren en planten heel welkom zijn. Als ik daar als atypische vrijwilliger een voorbeeld kan stellen, ben ik tevreden!

Lees het volledige interview met Sara op www.natuurpunt.be/vrijwilliger

Ganzondag 15 januari 2012

Geen mooiere maand om ganzen en andere wintervogels te spotten dan januari. En geen betere plek om dat te doen dan de weidse vlakten van de Prosper- en Doelpolder!

Daarom organiseren Natuurpunt WAL en Antwerpen-Noord de tweede editie van de "Ganzondag", een waar festijn voor vogelkijkers, natuurliefhebbers en wandelaars ... en natuurlijk voor iedereen die geïnteresseerd is in het Hedwige-Prosperproject.

De "ganse" dag lang kan je (al dan niet) met een gids wandelen door het projectgebied. Het vertrekpunt is telkens de infokeet van het Hedwige-Prosperproject, waar je ook

terecht kan voor een hapje en een drankje en ook enkele ganzenfilmpjes worden getoond.

Afspraak op zondag 15 januari 2012, van 10u tot 17u, Hertog Prosperstraat 8a, Kieldrecht

Ganzondag
15 januari 2011

Een ganse dag ganzen kijken



Geef een Natuur.geschenk

De eindejaarsperiode komt dichterbij en dan start voor veel mensen de jacht naar cadeautjes. Maar geen paniek, dit jaar helpt Natuurpunt je de geschenkstress te overwinnen. Gedaan met de uitputtende tochten langs overvolle winkelstraten om het geschikte cadeau te vinden. Natuurpunt biedt je een selectie geschenkartikelen aan om te verrassen én tegelijk de natuur te helpen. Een deel van het bedrag gaat namelijk rechtstreeks naar de aankoop en het beheer van natuur in Vlaanderen. Van een trappistenmandje tot een Natuur.kalender: geef een Natuur.geschenk cadeau! Alle geschenkartikelen zijn verkrijgbaar in de Natuur.winkel in Mechelen en te bestellen via de webshop. Kies je Natuur.geschenk op www.natuurpunt.be/geschenk.



Winterpracht

Eropuit!

In de winter is de schoonheid van de natuur een fenomeen op zich; mistige velden, besneeuwde bossen, ijskristallen die in de bomen bengelen en natuurgebieden die een waanzinnige rust uitstralen. Al die pracht en praal ligt binnen handbereik voor iedereen die zich buiten waagt! Bekijk het overzicht en beleef de winter! Op www.natuurpunt.be/activiteiten vind je nog meer activiteiten om die prachtige winter door te komen.

Antwerpen

21 december 2011

Winterzonnewende op Fort 7

Samenkomst: 19u-22u, lokaal
De IJsvogel, Legerstraat 40, Wilrijk
Contact: Lucy De Nave – 03-237 99 52.
Inschrijven is noodzakelijk.

14 januari 2012

Winternatuurwandeling voor fotografieliefhebbers

Samenkomst: 8u30-12u30,
Het Mosterdpotje, Mechelsebaan 218,
Duffel
Contact: Georges De Pauw –
0478-52 39 67 –
natuur.foto_os@telenet.be

25 januari 2012 tot 24/11/2012

Cursus: Vogels het hele jaar door

Samenkomst: OC Tielen,
Kasteeldreef 34, Tielen (Kasterlee)
Contact: Karin De Laet –
0475-79 01 55 – karin@oac.be.
Inschrijven noodzakelijk.

5 & 12 februari 2012

Cursus: Vogels Voeren & Beloeren aan de Grote Vijver van Klein Boom

Samenkomst: Gemeentelijke sporthal-
len (parking), Mechelbaan 604, Putte
Contact: Jo Gijsbrechts – 015-51 46 88
– jo_gijsbrechts@hotmail.com



Foto: Hugo Willocx

1 - 8 - 15 & 17 maart 2012

Cursus Zoogdieren en hun sporen

Samenkomst: Taverne De Schorren,
Graspolderlaan 32, Hoboken
Contact: Ria Thys – 03-289 73 66 –
ria.thys@telenet

Vlaams-Brabant

15 & 17 maart 2012

Cursus: Vogels herkennen aan hun zang

Samenkomst: Vormingplus
Oost-Brabant, Paul van Ostaijenlaan
22, 3001 Heverlee
Contact: Tineke Thijs – 014-47 29 55
– tineke.thijs@natuurpunt.be

Oost-Vlaanderen

12 januari 2012

Biodiversiteit 's winters

Samenkomst: Aard 0, 9260
Schellebelle (Wichelen)
Contact: Lieve Van Bockstael –
09-367 62 91 – groenelieve@telenet.be

Vogels Voeren & Beloeren

Op 4 en 5 februari is het weer zover en bescieden we de vogels in onze tuin! Zet je voederplank buiten, strooi kwistig met het juiste voer en tel de vogels die zich aan je buffet tegoed komen doen. Geef je resultaten door via tuinvogels.natuurpunt.be. Maak eerst uitgebreid kennis met de vogels die aan je feestdis kunnen verschijnen in de Voeren & Beloeren folder in bijlage!
Meer info op www.natuurpunt.be/tuinvogels.

11 februari 2012

Inleidende infoavond rond de basiscursus natuurbeheer

Samenkomst: 19u30-22u30, CC Wachtebeke, Dokter Jules Persynplein 6, Wachtebeke
Contact: Dirk Van Pottelberg – 09-346 95 68 – dirk@heidebos.be



20 februari 2012

Paddenoverzet

Samenkomst: 19u-24u, Bijlokestraat, Dendermonde
Contact: Vanessa Vandewalle – 0486-81 53 71

24 februari 2012

Avondwandeling met aandacht voor uilen

Samenkomst: 19u-24u, Basisschool Ten Berge, Galgenbergstraat 39, Berlare
Contact: Dirk De Mesel – 052-42 67 28 – dirk.demesel@telenet.be

14 - 25 maart en 17 juni 2012

Cursus: De natuurlijke tuinvijver

Samenkomst: kelder van de biblio-

theek, Markt, Deinze

Contact: Koen Houthoofd – 09-328 11 08 – koen.houthoofd@ugent.be

West-Vlaanderen

28 & 29 december 2011

Tweedaagse kraanvogelexcursie naar Lac du Der in Frankrijk.

Samenkomst: 05u, Stationsplein, Tielt
Contact: Marc Cassaert – 051-75 74 91 – marc.cassaert@detorenvalk.be.
 Inschrijven is noodzakelijk.

15 januari 2012

watervogeltelling in de Achterhaven van Zeebrugge

Samenkomst: 08u45-12u, randparking haven, Lodewijk Coiseaukaai, Brugge
Contact: Frank De Scheemaeker – 0473-91 84 36 – frank.descheemaeker@skynet.be

1 februari 2012

Winterpaddenstoelen Stadsgroen Marionetten Kortrijk

Samenkomst: 13u30-16u30, Stadsgroen Marionetten, Bosstraat, Kortrijk
Contact: Joseph Iserbyt – 056-41 99 16

19 februari 2012

Bomen en struiken in hun blootje gezet ...

Samenkomst: 9u30-11u30, Cannaertstraat, Marke (Kortrijk)
Contact: Trees De Prest – 056-20 05 10 – natuurpuntkortrijk@telenet.be

7 maart 2012

Op zoek naar lentezwammen in het Orveytbos

Samenkomst: 13u30-16u30, Vaarttaluds, Sint-Pietersbrugje, Kraaibosstraat, Moen (Zwevegem)
Contact: Christine Hanssens – 056-21 23 13

Limburg

15 januari 2012

Natuurspeurdertjes: We stappen het nieuwe jaar in

Samenkomst: 14u-16u, VBC De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2, Koersel
Contact: Krista Bovens – 011-45 01 91 – watersnip.anb@vlaanderen.be

Niet te missen!

17 & 18 december: Vogelfestival Damme

15 januari: Ganzondag

21 januari: Likona Contactdag

4 februari: Brakona Contactdag

4 & 5 februari: Vogels Voeren & Beloeren

11 februari: Ankona

Ontmoetingsdag

25 februari: Belgische Vogeldag

Meer activiteiten op

www.natuurpunt.be/nationaleactiviteiten

20 januari 2012

Thema-avond: vallei van de Zwarte beek, wat doen we ermee?

Samenkomst: 19u-24u, VBC De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2, Koersel

Contact: Hans Van den Bossche

– Natuurpunt.beringen@telenet.be

12 februari 2012

Winterse wandeling door de vallei

Samenkomst: 14u-16u, Ashoekstraat, 3560 Lummen – De Theepot
Contact: Dirk d'Hondt – 0473-75 15 84

19 februari 2012

Natuurspeurdertjes: Frisse neuzentocht

Samenkomst: 14u-16u, VBC De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2, Koersel

Contact: Krista Bovens – 011-45 01 91

– watersnip.anb@vlaanderen.be

11 maart 2012

Uitwaaiwandeling

Samenkomst: 14u-16u, Resterheide, Begijnenstraat, Hechtel

Contact: Krista Bovens – 011-45 01 91

– watersnip.anb@vlaanderen.be

Naar het echte oude bos

Bialowieza Nationaal



Nee, het is geen oerwoud zoals we dat van tv-documentaires of van reizen naar Afrika of Zuid-Amerika kennen. Het is een bos zoals een écht bos moet zijn, niet zomaar een verzameling bomen.

Tekst: Walter Gansemans

Białowieza National Park is gelegen in Podlasie in het oosten van Polen op de grens met Wit-Rusland. Het park is het oudste Nationaal Park van Polen en een van de oudste van Europa. Het is erkend als Werelderfgoed van Unesco en als Biosfeer reservaat sinds 1977. Het werd een beschermd natuurgebied in 1921, nadat het lang een exclusief jachtgebied was voor de Russische tsaren (eind van de 19de eeuw), in 1932 werd het dan erkend als Nationaal Park.

Het Nationaal Park is ruim 10.000 ha groot. Het is het laatste grote oerbos van de Europese laaglanden. Het meest tot de verbeelding sprekend is ongetwijfeld de wisent of Europese bizon. Andere zoogdieren in het park zijn: wolven, lynxen, bevers, edelherten en wilde zwijnen. Die dieren leven te midden van woudreuzen tot 50 meter hoog en 2 meter dik. Overal staan en liggen dode bomen, ideaal voor zeldzame spechtensoorten zoals de witrugspecht en de drieteenspecht. Andere vogelsoorten in het park zijn de kraanvogel, de zwarte ooievaar, de schreeuwarend, de hazelhoen en de dwerguil.

Het hart van het park (4500 ha) bestaat uit het meest wilde en ongerepte gebied en is een strikt reservaat. Je kan het alleen onder leiding van een gids bezoeken, hier loop je namelijk door het laatste restant van het

oorspronkelijke bos in Europa. Hier is geen boom ooit aangeplant en het gebied heeft een indrukwekkende biodiversiteit. Het is de samenhang, de kwaliteit van al wat hier leeft – boven en onder de grond – die van het bos een Europees unicum maken.

Wisent in zicht?

We volgen onze gids Mateusz Szymura door de houten poort, het is half zes en de frisse ochtendlucht heeft alle slaap verdreven.

“Het gebied heeft een indrukwekkende biodiversiteit”

“Welkom in het verleden,” lacht hij. “Zo is het bij jullie ook ooit geweest, ruim 2000 jaar geleden. Hier is het als bij toeval gebeven omdat de streek zo afgelegen is, en altijd een strijdtonel was tussen vorsten van Polen, Litouwen, Zweden en Rusland. Het is nooit een productiebos geweest, wel jachtterrein voor de adellijke heren. De meeste toeristen die naar de streek komen, willen vooral een wisent in het wild zien. Liefst langs de kant van het pad, mooi in de zon, klaar voor de foto. Maar ze vergeten dat het hier geen dieren-tuin is. En dat ze heel weinig kans hebben om grote zoogdieren zoals edelherten, wolven of everzwijnen voor de lens te krijgen.”

Park



Foto: Vilda/Yves Adams

In de stilte die volgt, hoor ik de vogels in de bomen en struiken. Het is meimaand. Op het brede pad dat we volgen zijn vage bandensporen te zien. Van een elektrisch wagentje, zegt de gids.

We wandelen langs eeuwenoude eiken, esdoorns en linden waar de takken afgebroken naast liggen, omgevallen sparren en varens. Hier zou een houtvester van gruwen: wat valt blijft liggen. Als het pad door een omgevallen boom niet te bewandelen valt, wordt een stuk met een handzaag verwijderd. Geen motorlawaai in dit strikte reservaat! Als ik aan een Franstalige collega de bomen aanwijs en niet gauw op de Franse naam kan komen, verrast Mateusz me, hij kent de namen van bomen en planten ook in het Nederlands.

"Ik heb dat geleerd van Nederlandse studenten die hier als vrijwilliger hebben gewerkt," zegt hij. "De natuurliefhebbers die hier komen, zijn niet zozeer Polen. Duitsers, Nederlanders en ook Belgen zijn onze beste klanten. Die zijn voorbereid, kennen wat van de natuur en ja, die houden zich aan de voorschriften." Ik geef geen commentaar...

"Aan de hoogte van de sparren kunnen we zien, dat ook hier een klimaatverandering merkbaar is," gaat de gids verder. "De voorbije 20 jaar zijn de sparren korter dan voordien, zo'n twee à drie meter. De oudste fijnsparren werden 50 meter hoog. En de winters

worden korter, vroeger was er sneeuw van oktober tot april, nu is dat een paar weken minder."

Is er invloed van zure regen te merken? En wat met de ramp in Tsjernobyl, 20 jaar geleden?

"Het bos is natuurlijk beïnvloed door de wijde omgeving. De grenswacht vliegt geregeld over met zware helikopters, zowel de Poolse als de burens van Wit-Rusland, al zou het niet mogen. En ja, we hebben de uitstoot van Tsjernobyl heel goed kunnen meten. Wat de invloed op lange termijn zal zijn – tja, dat is voor de volgende generaties om dat na te gaan. Wij noteren zoveel mogelijk."

We komen een ander groepje wandelaars tegen, vijf mannen met indrukwekkende verrekijkers en foto toestellen met telelenzen. De gidsen wisselen enkele woorden, dan wordt de wandeling in stilte voortgezet. Een knuppelpad voert ons over een groen moeras. Omgevallen bomen zijn hier de ideale steun voor varens, lijsterbes en minuscule vlier. Zwammen veroveren het dode hout, kevertjes en wormen doen zich te goed aan de resten.

Ik zit gehurkt bij een rottende spar. De anderen willen verder, het ontbijt wacht. Mieren rennen af en aan, de geur van het bos is intens. Boven mij tikt een specht zijn boodschap: "dit is mijn territorium". Ik wil graag even van het pad af, korter bij het water, maar de gids laat het niet toe.



1 Dwerguil. Foto: Vilda/Yves Adam 2 Het straatbeeld in Bialowieza. Foto: Vilda/Yves Adams

“Het wandelpad ligt vast, er wordt niet van afgeweken.” Een foto van een reeks oude zwammen, één metertje maar van het pad? Dat mag net, maar niet verder. Tot we naast een groene

plas een verweerd houten kruis zien staan.

“Hier hebben de Duitsers op het einde van de Tweede Wereldoorlog een aantal partizanen doodgeschoten”

“Welkom in het verleden”

zegt Mateusz zacht. “Nadien hebben hun makkers ze hier begraven en dit kruis geplaatst.” Vogels fluiten boven ons hoofd boodschappen naar elkaar. Het vroege zonlicht legt een bijna zilveren glans op het gras, dat naast een omgevallen

spaar voldoende ruimte heeft gekregen om hoger dan elders op te schieten. Langs het pad ligt een andere spar, waar de gids ons met de glimlach naartoe brengt. Een monument, zowaar: de wortels zijn heel gebleven, en vormen een grillig verticaal beeldhouwwerk van zeker 4 meter hoog. En niet meer dan 25 cm dik, het duidelijke bewijs dat die sparren heel ondiep wortelen. Ik probeer het op foto te krijgen, maar de zon wil niet mee werken en blijft hard tegenlicht geven. De stam is onderaan bijna anderhalve meter dik. Dat gaat nog vele jaren duren alvorens hiervan alleen molm en humus overblijft. Langs het ijzerhoudende water schieten wilgen de hoogte in. Lichtgroene hopranken wikkelen zich om de takken. Ik wijs Mateusz op een iep. “Bij ons bijna niet meer te vinden”, zeg ik.

“Ja, bij jullie brengt de elm bark beetle (een kever) de elm blight (een ziekte) over, dat is hier gelukkig niet voorgekomen.”

Misschien zorgt het uitstekende evenwicht in de natuur in dit bos voor voldoende afweer bij bomen en struiken.

“Ja, bij jullie brengt de elm bark beetle (een kever) de elm blight (een ziekte) over, dat is hier gelukkig niet voorgekomen.”

Misschien zorgt het uitstekende evenwicht in de natuur in dit bos voor voldoende afweer bij bomen en struiken.

Misschien zorgt het uitstekende evenwicht in de natuur in dit bos voor voldoende afweer bij bomen en struiken.



Paleispark

Onze wandeling eindigt voor mij te vroeg. We krijgen de kans om in het Natuurmuseum rond te lopen, een modern gebouw dat vooral door scholen wordt bezocht. Voldoende uitleg over natuur en bos en dieren, luchtig en mooi en vooral: verrassend. Naargelang we verder wandelen gaat in de verschillende kamers het licht aan en uit, in de verschillende biotopen die worden voorgesteld. Meteen krijgen we ook het bijpassende bosgeluid te horen...

“Ooit was er ook in onze streken zo’n bos”

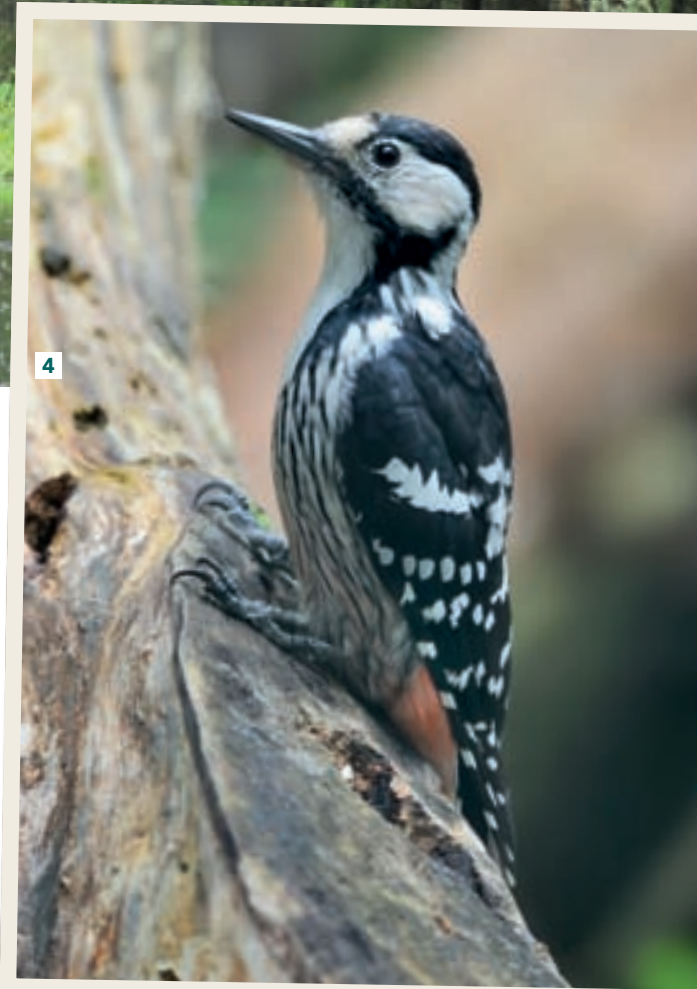
Voor wie een echte, levende wisent wil zien, is er een kleine dierentuin waar enkele exemplaren met kalfjes zich van op een afstand laten bewonderen. De geschiedenis vertelt, dat de soort hier in 1919 uitgeroeid was (koningen en tsaren gingen er prat op dat



3

3 Het oorspronkelijke oerbos. Foto: Vilda/Yves Adams 4 Witrugspecht. Foto: Vilda/Rollin Verlinde

ze zoveel dieren doodschoten als ze konden) maar een tiental dierentuinen, waar nog een paar wisenten leefden, brachten ze in Bialowieski bijeen en zorgden voor bescherming. Nu leven er aan de Poolse kant van het gebied om en bij de 450 exemplaren. Hoeveel dieren in het Wit-Russische deel van het reservaat nog leven, is niet geweten. Ook naar het aantal elanden, wolven en everzwijnen hebben we het raden. Er zijn ook een paar hybriden (kruising tussen koe en



4

Jachtgebied

De bossen van Bialowieza dienden vroeger als jachtterrein voor de Litouwse hertogen en Poolse koningen. Het dorp Bialowieza was de enige nederzetting in het bos. We lezen voor het eerst over Bialowieza in de 15de eeuwse kronieken van Joannes Longinus, een Poolse historicus en secretaris van de Bisschop van Krakow. Aan het einde van de 16de eeuw werd er in het gebied een groot landhuis gebouwd, dat werd gebruikt voor de talrijke jachten. Voor een van de jachten door koning August III werd een obelisk opgericht met daarop de datum van de jacht, 27 september 1762, de namen van de jagers en het aantal geschoten dieren. Het landhuis werd in 1812 door het leger van Napoleon in de brand gestoken. In 1831 werd in dit gebied hevig gevochten tussen Russen en Poolse opstandelingen tijdens de Novemberopstand. Ook onder de Tsaren was dit gebied een populair jachtterrein. Zij bouwden in 1894 een paleis en een orthodoxe kerk. Het paleis is in de periode tussen beide wereldoorlogen gebruikt als gastenverblijf voor de Poolse president. Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog is het paleis afgebrand. Nu staat op die plek het Bestuursgebouw van het park en het museum van het bos. Na de Tweede Wereldoorlog werd de helft van het oerbos Russisch.

wisent), die de naam zubron kregen, en een roedel wolven naast een paar kleine kooien met uilen. Ik loop gauw door, ik heb het moeilijk met die prachtige vogels achter kippengaas.

Bij de tarpanpaardjes blijf ik wel staan. Die hebben blijkbaar voldoende ruimte om in groep rond te rennen en te spelen. Die zijn ook teruggekweekt, van hun voorouders uit Oekraïne waar ze eeuwenlang hebben rondgezworven.

Ja, ooit was er ook in onze streken zo'n bos... eeuwen geleden.

(Met dank aan Podlasie Regional Tourist Organisation, Polish Tourism Office Brussels.

Info: www.bialowiezaforest.net)



ANB
en
Inverde
wensen
Natuurpunt
een pittige
10de
verjaardag

Verhuisd? Vragen over lidmaatschap?

Om te voorkomen dat je het volgende nummer van dit tijdschrift niet zou ontvangen, meld ons vandaag nog jouw nieuw thuisadres. Neem daarvoor contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51 of ledenadministratie@natuurpunt.be. Hier kan je ook terecht met alle vragen of problemen over je lidmaatschap.

Dienst: natuurbelasting, studie, communicatie, beleid, financiën, personeel, algemene zaken.

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, 015-29 72 20, info@natuurpunt.be, www.natuurpunt.be geopend ma-vrij: 9u-17u

Dienst: Educatie & museum

Graatker 11, 2300 Turnhout, 014-47 29 55, educatie@natuurpunt.be

Natuurpuntwinkel

Stationstraat 40, 2800 Mechelen www.natuurpunt.be/winkel, winkel@natuurpunt.be, 015-43 16 88

Bij sommige bezoekerscentra en secretariaten is er een kleine winkel. Die herken je aan het winkelkarlogo.

Bezoekerscentra

NMC De Bourgoyen, Stad Gent i.s.m. Natuurpunt,

Driepikkelstraat 32, 9030 Gent, 09-216 44 78, bc.bourgoyen@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman, Schuurhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout, 014-42 99 66, bc.deliereman@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Hageven,

Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt, 011-80 26 77, bc.hageven@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied, Muizenhoekstraat 7, 2812 Muizen-Mechelen, 015-43 61 09,

bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder,

Kuiperscheeweg 20, 8370 Uitkerke-Blankenberge, 050-42 90 40,

bc.uitkerksewolder@natuurpunt.be

Vlaams bezoekerscentrum de Otter

i.s.m. Natuurpunt, De Blankaart, Iepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide, 051-54 52 44,

deblankaart@natuurpunt.be

Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip i.s.m.

Natuurpunt, Vallei van de Zwarte Beek, Grauwe Steenstraat 7/2, 3582 Koersel-Beringen, 011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

Bezoekerscentrum Huize Ernest Claes

E. Claesstraat 152, 3271 Zichem, 013-32 63 60,

bc.huizeernestclaes@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Klapekster

Kolonie 41, 2323 Wortel, 03-383 02 08,

bc.deklapekster@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot

Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81,

bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit,

Putvennestraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20,

bc.kiewit@natuurpunt.be

Voor openingsuren kijk je best op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra

Regionale secretariaten

West-Vlaanderen: De Blankaart, Iepersteenweg 56, 8600 Woumen (Diksmuide)

Oost-Vlaanderen: Kortrijksepoortstraat 192,

9000 Gent

Limburg: Kiewitdreef 5, Domein Kiewit,

3500 Hasselt,

011-24 60 20, info@natuurpuntlimburg.be

Vlaams-Brabant: Leuvensestraat 6,

3010 Kessel-Lo, 016-25 25 93

Antwerpen: Steenstraat 25, 2180 Ekeren,

03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Redactie

Eindredacteur: Sofie Versweyveld,

015-29 72 24, sofie.versweyveld@natuurpunt.be

Illustraties: Jenny Dedoncker

Prepress

Check-it.eu cvba

F. Lousbergskai 105/1, 9000 Gent

09-265 85 76, info@check-it.be

Druk

Drukkerij Corelio Printing nv. Erpe-Mere

Papier: Respecta60, 60% gerecycleerd,

40% chloorvrije vezels van verantwoord

beheerdebossen.

Oplage: 88.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever

Chris Steenwegen, Coxiestraat 11,

2800 Mechelen

Lid worden van Natuurpunt

Het lidmaatschap bedraagt € 24 per kalenderjaar en is geldig voor het hele gezin. Overschrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB.

Abonnementen op Natuur.focus en Natuur.oriolus

Leden van Natuurpunt kunnen zich abonneren op de gespecialiseerde tijdschriften Natuur.focus en Natuur.oriolus. Het abonnement kost € 8,5 voor elk van deze tijdschriften. Wie intekent op beide tijdschriften betaalt slechts € 14,5. Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB met vermelding van de titel van het tijdschrift en (indien mogelijk) je lidnummer. Lidgelden en abonnementen kunnen samen worden betaald indien duidelijk wordt vermeld welk(e) tijdschrift(en) men wenst.

Donateurs

Voor giften vanaf € 40 krijgt u een fiscaal attest. Giften mogen worden gestort op rekening 293-0212075-88, IBAN: BE56 2930 2120 7588, BIC: GEBABEBB. Indien een projectnummer of projectnaam wordt vermeld, gaat de gift naar het bedoelde reservatenfonds.

Nalatenenschappen en legaten

Geregeld besluiten mensen om via een nalatenenschap of legaat ons natuurbehoudswerk te steunen. Dat is niet alleen een goede zaak voor onze vereniging, ook de legataris zelf verzekert er zich van dat flink wat minder erfenisrechten naar de staatskas vloeien dan bij een gewone erfenis. Overweegt u ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden we u aan een notaris te raadplegen. Die kan u exact meedelen hoe u te werk moet gaan en welke formule het best bij u past. Voor nog meer inlichtingen over de mogelijkheden van legaten en schenkingen ten voordele van ons natuurbehoudswerk, kan u terecht bij Ward Stulens, 015-29 72 47. Hij zal graag antwoorden op uw vragen.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.



Jonger dan 25? Neem eens een kijkje op www.jnm.be

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.



Voor diverse projecten her en der in Vlaanderen kan Natuurpunt rekenen op de financiële rugsteun van de Europese Unie in het kader van het LIFE-programma.



Onze vereniging kan haar doelstellingen realiseren dankzij de steun van onze hoofdsponsors: Aardgas, Electrabel GDF Suez, Linea Trovata Sun Tec nv, Nationale Loterij, Torfs en Triodos.



Nationale Loterij creëert kansen 6

TORFS Schoenen met naam

Triodos Bank

Electrabel GDF SUEZ

Al onze partners vind je op www.natuurpunt.be/partners



Agentschap voor **Natuur en Bos**

Inverde

opleidingen bos-, groen- en natuurbeheer



Actie



Beurs



Bedrijf



Cultuur



Evenement



Feest



Media



Festival



Fuif



Geboorte



Huwelijk

Zeg het met een **button** of **pin!**



Vereniging



Kunst

Belgian **Button** Company



pins and buttons since 1977

Kleindokkaai 1, 9000 Gent

Tel. +32 9 386 33 05

www.belgianbuttoncompany.be



Manifestatie



Personeel



Product



Promo



Gemeente



Foto



Verjaardag



Jubileum



Crew



Feestdag



School



Scholieren planten vernieuwde zuivering aan



De milieudienst van de gemeente Sint-Amands organiseert elk jaar een boomplantdag in samenwerking met de groendienst en enkele klassen van de plaatselijke lagere scholen. Aquafin stelde begin november het terrein van de pas gerenoveerde rioolwaterzuiveringsinstallatie in Sint-Amands ter beschikking voor aanplanting. Een 85-tal kinderen plantten zeven hoogstam fruitbomen en streekeigen soorten aan zoals Gewone hazelaar, Gewone es, Zwarte els, Rode kornoelje en Gelderse roos.

Voor de kinderen werd het zowel een leuke als een leerrijke dag want ze konden meteen ook het boeiende proces van de waterzuivering van dichtbij ontdekken. Later zal er op hetzelfde terrein ook nog een bloemenweide ingezaaid worden. De zuiveringsinstallatie wordt op die manier nog beter in de groene omgeving geïntegreerd.